

**BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBA**

AUDITO ATASKAITA

**DĖL BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2019 METŲ KONSOLIDUOTŲJŲ
FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO, SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO
VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIO IR TURTO NAUDOJIMO AUDITO
REZULTATŲ**

2020 m. liepos 15 d. Nr. K14-2

Su audito ataskaita galima susipažinti
Biržų rajono savivaldybės interneto puslapyje adresu www.birzai.lt

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
Rekomendacijos.....	5
IŽANGA.....	6
AUDITO REZULTATAI.....	7
1. SAVIVALDYBĖS 2019 M. KONSOLIDUOTŲJŲ ATASKAITŲ RINKINIO RENGIMO VERTINIMAS.....	7
2. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2019 M. BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIO VERTINIMAS.....	8
2.1. Biudžeto pajamų plano vykdymas	10
2.2. Dotacijos.....	12
2.3. Dėl Savivaldybės biudžeto išlaidų.....	13
2.4. Savivaldybės mokėtinės ir gautinos sumos.....	16
2.5. Ilgalaikiai įsipareigojimai.....	16
3. PASTEBĖJIMAI DĖL SAVIVALDYBĖS 2019 M. KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO DUOMENŲ.....	17
3.1. Ataskaitų rinkinio parengimo ir pateikimo vertinimas.....	17
3.2. Ataskaitų rinkinio duomenų vertinimas.....	19
3.2.1 Savivaldybės administracijos finansinių ataskaitų rinkinio vertinimas.....	20
3.3. Ataskaitų rinkinio duomenų korektiškumo vertinimas.....	23
3.4. Ilgalaikio turto apskaitos vertinimas.....	24
3.4.1 Dėl kelių apskaitos.....	24
3.4.2 Dėl biologinio turto.....	25
3.4.3 Nebaigtos statybos apskaita.....	26
4. TURTO IR LĖŠŲ VALDYMO, NAUDOJIMO, DISPONAVIMO JAIS TEISĖTUMO VERTINIMAS.....	28
4.1. Dėl ugdymo įstaigų mokytojų etatinio apmokėjimo.....	28
4.1.1 Dėl koeficientų nustatymo vykdant sudėtingą veiklą.....	28
4.1.2 Dėl valandų, susijusių su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenei.....	31
4.2. Dėl Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto valdymo.....	35
REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS.....	40
PRIEDAI.....	44

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vykdydama Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo¹, Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo², Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo³ nuostatas, Biržų rajono savivaldybės Kontrolės ir audito tarnyba (toliau – Kontrolės ir audito tarnyba) atliko Biržų rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybės) 2019 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio⁴ – Savivaldybės biudžetinių įstaigų, Savivaldybės išteklių fondų ir kitų Savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinio, parengto kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinio ataskaitų rinkinio, ir Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio, kuriame pateikiami Savivaldybės biudžeto vykdymo duomenys, ir Savivaldybės biudžeto ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo auditą.

Auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus⁵, Tarptautinius audito standartus⁶. Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl Savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų biudžeto vykdymo ir finansinių ataskaitų rinkinių duomenų ir Savivaldybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo pareiškama audito išvadoje. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 1 priede „Audito apimtis ir metodai“ (ataskaitos 42 psl.).

Pagrindiniai audito rezultatai

Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys

Savivaldybės biudžeto 2019 m. gruodžio 31 d. ataskaitos 1-sav. duomenimis, lėšų likutis sudarė 1757,9 tūkst. Eur. Pagrindinės biudžeto sąskaitos likutis – 1323,3 tūkst. Eur, ES projektų lėšų sąskaitos likutis – 121,0 tūkst. Eur, aplinkos apsaugos programos sąskaitoje lėšų likutis – 19,8 tūkst. Eur, privatizavimo fondo sąskaitos likutį sudarė 0,6 tūkst. Eur. Savivaldybės administracijos sąskaitoje likusios nepanaudotos Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos iš valstybės biudžeto 293,2 tūkst. Eur, kurios įtrauktos į apyvartinių lėšų likutį ataskaitinio laikotarpio pabaigoje.

Savivaldybės taryba, vadovaudamasi Vietos savivaldos, Biudžeto sandaros ir 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymais, 2019 m. vasario 14 d. patvirtino Biržų rajono savivaldybės 2019 metų biudžetą – 25615,3 tūkst. Eur pajamų, bei paskirstė 1433,6 tūkst. Eur metų pradžios apyvartinių lėšų likučius. Nustatytas 448,7 tūkst. Eur neatitikimas praėjusių metų nepanaudotos pajamų dalies, kuris viršija praėjusių metų panaudotus asignavimus.

¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais); 27 str. 1 d., 9 d. 10 p.

² Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais); 30 str. 1 d.

³ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990 m. liepos 30 d. Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais) 37 str. 1, 3 d.

⁴ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais); 2 str. 17 d.

⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. V-26 (aktuali redakcija nuo 2017-09-27)

⁶ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti Tarptautiniai audito standartai (Lietuvos audito rūmų išversti į lietuvių kalbą, <http://lar.lt/www/new/page.php?326>).

Savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys

Biržų rajono savivaldybės Biudžeto skyrius Savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų sąrašą Finansų ministerijai pateikė el. paštu 2019 m. lapkričio 13 d., tačiau pats sąrašas kaip kontroliuojančiojo viešojo sektoriaus subjekto, šiuo atveju savivaldybės administracijos direktoriaus, 2019 m. nebuvo patvirtintas.

Patikrinus, ar Savivaldybės administracijos finansinių ataskaitų rinkinių duomenys yra korektiški ir ar ataskaitų duomenys atitinka apskaitos registrų duomenis, nustatyta, kad Savivaldybės administracijos Didžiosios knygos sąskaitų likučiai į finansinės būklės ataskaitą ir Veiklos rezultatų ataskaitą perkelti iš dalies teisingai.

Savivaldybės administracija neteisingai parodė pajamas už socialinio būsto nuomą – Veiklos rezultatų ataskaitoje nurodydama kaip kitos veiklos pajamas, o ne kaip pagrindinės veiklos kitas pajamas. Viena iš savarankiškųjų Savivaldybės funkcijų yra paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimas, Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nustatyta tvarka⁷, todėl minėtos pajamos turėtų būti priskirtinos pagrindinės veiklos kitoms pajamoms.

Viešojo sektoriaus subjektai, rengiantys žemesniojo lygio finansinių ataskaitų rinkinį, veiklos rezultatų ataskaitoje pagrindinės veiklos sąnaudas rodo pagal jų pobūdį. Savivaldybės administracija neteisingai parodo pagrindinės veiklos paprastojo remonto ir eksploatacijos sąnaudas bei kitų paslaugų sąnaudas. Savivaldybės konsoliduotame finansiniame ataskaitų rinkinyje duomenys apie minėtas sąnaudas pateikti netiksliai, o nustatytos klaidų sumos yra reikšmingos.

Vietinės reikšmės kelių ir gatvių sąrašų duomenys nesutampa su buhalterinės apskaitos duomenimis, inventorizacija atlikta tik į apskaitą įtrauktam turtui, todėl nesant tikslios informacijos nebuvo užtikrinta tiksli ir tikra vietinės reikšmės kelių ir gatvių apskaita. Per 2019 m. buhalterinėje apskaitoje užpajamuota ir į ilgalaikio turto grupę „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ įtraukta tik 15 gatvių.

Dalis Savivaldybėje esančių parkų ir skverų buhalterinėje apskaitoje neapskaityti. Savivaldybės vykdoma želdynų ir želdinių apsauga, priežiūra ir apskaita neatitinka nustatytų Želdynų įstatymo nuostatų.

Atkreipiamė dėmesį, kad Savivaldybės Želdynų ir želdinių inventorizacija atlikta 2009 m., o vadovaujantis Želdynų ir želdinių inventorizavimo ir apskaitos taisyklių nuostata, kad Želdynų ir želdinių inventorizavimas savivaldybės lygiu atliekamas kas dešimt metų, Savivaldybė turėtų imtis atitinkamų procedūrų dėl Želdynų ir želdinių inventorizacijos.

Savivaldybės administracijoje nėra nustatytos tvarkos ir nėra užtikrinama kontrolė, kad, pasibaigus projektams ar statybos darbams, būtų laiku perkeliamas turtas iš nebaigtos statybos į atitinkamą turto grupę.

Savivaldybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas

Ne visiems vietinės reikšmės keliams (gatvėms) atlikti kadastriniai matavimai ir ne visi keliai (gatvės) teisiškai įregistruoti.

Dalis Savivaldybėje esančių parkų ir skverų želdinių neįteisinti.

Savivaldybės nekilnojamasis turtas valdomas nepakankamai efektyviai. Savivaldybė neturi tikslios informacijos apie turimą Savivaldybės nekilnojamąjį turtą, jo būklę ir poreikį Savivaldybės funkcijoms vykdyti. Ne visas nekilnojamasis turtas, daiktinės teisės ir juridiniai faktai įregistruoti Nekilnojamojo turto registre, ne po visu nekilnojamuoju turtu suformuota ir įteisinta žemė, nustatyta trūkumų turto apskaitoje.

Biržų rajono savivaldybės ugdymo įstaigų darbo apmokėjimo sistemose nustatyti neatitikimai, nustatant mokytojų koeficientus pagal veiklos sudėtingumą ir valandas už profesinį tobulėjimą ir bendruomenines veiklas. Ne visos mokyklos turi nustatytus ir su mokyklos darbo taryba suderintus veiklų mokyklos bendruomenei planus (sąrašus), kuriuose būtų aiškūs veiklų valandų paskirstymas. Taip pat nėra aišku, kaip vykdoma planuojamo skirti pasirinktai veiklai ir

⁷ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 str. 15 p.

faktiškai išdirbto laiko kontrolė, nes to tvarkose nėra numatyta. Daugelyje ugdymo įstaigų bendruomeninių veiklų valandos nustatytos intervalais.

Rekomendacijos

Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriui:

1. Patvirtinti Biržų rajono savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų sąrašą (ataskaitos 7 psl.).
2. Patvirtinti nauja redakcija Biržų rajono savivaldybės administracijos nuostatus (ataskaitos 20 psl.).
3. Užtikrinti, kad Savivaldybės administracijos Didžiosios knygos likučiai būtų teisingai ir korektiškai perkelti į finansinio ataskaitų rinkinio formas (ataskaitos 20-21 psl.).
4. Patikslinti Savivaldybės administracijos sąnaudų tvarkos aprašą, atitinkantį 11-ojo VSAFAS nuostatus (ataskaitos 22 psl.).
5. Teisingai Savivaldybės administracijos buhalterinėje apskaitoje priskirti ir registruoti pagrindinės veiklos sąnaudas pagal veiklos rūšį ir pobūdį (ataskaitos 22 psl.).
6. Tvarkant Savivaldybės administracijos ilgalaikio turto apskaitą vadovautis 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ nuostatomis bei pagal 22-ojo VSAFAS „Turto nuvertėjimas“ nuostatus užtikrinti, kad nebaigtos statybos objektams būtų skaičiuojamas nuvertėjimas (ataskaitos 26-27 psl.).
7. Kontroliuoti, kad ilgalaikis turtas iš nebaigtos statybos būtų iškeltas laiku (ataskaitos 26-27 psl.).

Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos, Biržų r. Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro, Biržų r. Medeikių pagrindinės mokyklos direktoriams:

1. Spręsti klausimą dėl bendruomeninių valandų ir darbo užmokesčio perskaičiavimo (28-35 psl.).

Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos, Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos, Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos, Biržų r. Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro, Biržų r. Vabalninko B. Sruogos gimnazijos ir Biržų „Saulės“ gimnazijos direktoriams:

2. Atsižvelgus į kiekvienai įstaigai nurodytus pastebėjimus, patikslinti darbo apmokėjimo sistemą, kurioje taip pat būtų nurodytas profesinio tobulėjimo ir veiklų bendruomenei sąrašas su paskirtomis valandomis bei numatyta planuojamo skirti bendruomenei veiklai ir faktiškai išdirbto laiko kontrolė* (28-35 psl.).

*Rekomendacija neformuojama mokykloms, kuriose neatitikimai nustatyti, tačiau jos tampa kitų ugdymo įstaigų skyriais.

Biržų rajono savivaldybės administracijai pateikėme 32 rekomendacijas dėl Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto valdymo. Biržų rajono savivaldybės administracija pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą – numatomas priemonės rekomendacijoms vykdyti ir jų vykdymo terminus.

Su visų audituotų subjektų vadovais, apskaitos ir kitais atsakingais darbuotojais aptarėme audito procedūrų rezultatus. Šioje ataskaitoje teikiamos tik konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio teisingumui, biudžeto ir turto naudojimui reikšmingos rekomendacijos.

Biržų rajono savivaldybės administracija 2020 m. liepos 15 d. raštu⁸ pateikė rekomendacijų įgyvendinimo planą ir nurodė, kad dėl audito ataskaitos projekto pastabų neturi.

Rekomendacijų įgyvendinimo priemonės ir terminai pateikti ataskaitos dalyje „Rekomendacijų įgyvendinimo planas“ (40 psl.).

⁸ Biržų rajono savivaldybės administracijos 2020 m. liepos 15 d. raštas Nr. SN-1088 „Dėl audito rekomendacijų įgyvendinimo plano ir ataskaitos projekto“.

IŽANGA

Vykdydama Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo⁹ reikalavimą prižiūrėti, kaip valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas ir patikėjimo teise valdomas savivaldybės turtas, kaip vykdomas Biržų rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai, bei privalėdama teikti Savivaldybės tarybai išvadą dėl pateikto tvirtinti Savivaldybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio, Savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo, Biržų rajono savivaldybės Kontrolės ir audito tarnyba (toliau – Tarnyba) atliko Biržų savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio¹⁰ – Savivaldybės biudžetinių įstaigų, Savivaldybės išteklių fondų ir kitų Savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinio, parengto kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinio ataskaitų rinkinio ir Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio, kuriame pateikiami Savivaldybės biudžeto vykdymo duomenys, – auditą.

Audito tikslas įvertinti:

- biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių 2019 metų duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę;
- konsoliduotų finansinių ataskaitų rinkinių 2019 metų duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę;
- Savivaldybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą per 2019 metus ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Audito subjektas – Biržų rajono savivaldybė.

Audituojamas laikotarpis – 2019 metai.

Auditą atliko Biržų rajono savivaldybės Kontrolės ir audito tarnybos kontrolierė Žaneta Eriksonienė ir vyriausioji patarėja Stasė Čeponienė¹¹.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas nustato, kad savivaldybės administracija, be kitų jai priskirtų funkcijų, įstatymų nustatyta tvarka organizuoja savivaldybės biudžeto pajamų, išlaidų ir kitų piniginių išteklių buhalterinės apskaitos tvarkymą, organizuoja ir kontroliuoja savivaldybės turto valdymą ir naudojimą. Savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį parengė Savivaldybės administracijos Biudžeto skyrius.

Audituojamu laikotarpiu Savivaldybės administracijos direktorius buvo Rolandas Žagaras (iki 2019 m. balandžio 19 d.), nuo 2019 m. balandžio 20 d. Savivaldybės administracijos direktoriaus pareigas laikinai ėjo Savivaldybės administracijos biudžeto skyriaus vedėja Dalia Šarkūnienė, nuo 2019 m. gegužės 13 d. – Vidas Eidukas.

Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl Savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenų, Savivaldybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareiškiamą auditą išvadoje.

Audito ataskaita teikiama Savivaldybės tarybai, Savivaldybės merui ir Savivaldybės administracijos direktoriui.

⁹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo, 1994-07-07 Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais); 27 str. 1 d.

¹⁰ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais); 2 str. 17 d.

¹¹ Savivaldybės kontrolieriaus 2019 m. spalio 1 d. pavedimas Nr. K7-7.

AUDITO REZULTATAI

1. SAVIVALDYBĖS 2019 M. KONSOLIDUOTŲJŲ ATASKAITŲ RINKINIO RENGIMO VERTINIMAS

Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais parengtas pagal Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros, 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymų, kitų teisės aktų reikalavimus.

Savivaldybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį, apimančią savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį ir savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį rengia Savivaldybės administracijos Biudžeto skyrius (toliau – Biudžeto skyrius). Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą¹² atsakingi viešojo sektoriaus subjektai šiuos rinkinius teikia savivaldybių kontrolieriams ne vėliau kaip iki kitų metų gegužės 31 dienos. Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybai pateikti 2020 m. gegužės 29 d.

Pažymėtina, kad savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio rengimo procesai yra skirtingi – skiriasi ne tik duomenų šaltiniai, kurių pagrindu rengiami minėti ataskaitų rinkiniai, bet ir rinkinių rengimo laikotarpis. Finansų ministerijai metinius ataskaitų rinkinius viešojo sektoriaus subjektai teikia pasibaigus finansiniams metams šiais terminais: 1) savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį – ne vėliau kaip iki kitų metų vasario 20 dienos; 2) savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį – ne vėliau kaip iki kitų metų gegužės 31 dienos¹³.

Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio parengimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo¹⁴ 35, 36 straipsniai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklės¹⁵ bei Biržų rajono savivaldybės biudžeto asignavimų administravimo, biudžeto vykdymo ir atskaitomybės tvarkos aprašo¹⁶ nuostatos. Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu 2019 m. nebuvo patvirtintas viešojo sektoriaus subjektų sąrašas, kaip to reikalauja LR Finansų ministro įsakymu¹⁷ patvirtintos viešojo sektoriaus subjektų finansinių rinkinių konsolidavimo nuostatos.

Biržų rajono savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį sudaro 34 viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkiniai, iš jų 29 kontroliuojamų biudžetinių įstaigų, 1 administruojamas išteklių fondas, 4 kontroliuojamos viešosios įstaigos, priskiriamos prie viešojo sektoriaus subjektų.

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą¹⁸, savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje pateikiami savivaldybės biudžeto vykdymo duomenys – visos biudžeto pajamos ir išlaidos. Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje duomenys pateikiami vadovaujantis pinigų principu, t. y. išlaidos pripažįstamos tada, kada išmokami pinigai, o pajamos pripažįstamos tada, kada gaunami pinigai¹⁹. Biudžeto skyrius, rengdamas savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį, remiasi savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojų jai pateiktų žemesniojo lygio biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenimis ir į savivaldybės biudžetą gautų pajamų apskaitos duomenimis.

¹² Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo (2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1212 su vėlesniais pakeitimais) 32 str. 4 d.

¹³ Ten pat, 32 str. 2 d.

¹⁴ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 543 (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁶ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2011 m. spalio 27 d. sprendimas Nr. T-246 „Dėl Biržų rajono savivaldybės biudžeto asignavimų administravimo, biudžeto vykdymo ir atskaitomybės tvarkos aprašo patvirtinimo“.

¹⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. balandžio 9 d. įsakymas Nr. 1K-152 „Dėl viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinių konsolidavimo“ (aktuali redakcija) 2.3.1 p.

¹⁸ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str. 7 d.

¹⁹ LR Viešojo sektoriaus atskaitomybės 2007-06-26 įstatymas Nr. X-1212 14 straipsnis.

Biržų savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys rengiamas konsolidavus žemesniojo lygio viešojo sektoriaus subjektų finansines ataskaitas 2019 metų konsolidavimo kalendoriuje²⁰ nustatytais terminais. Pagal nustatytą viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsolidavimo schemą²¹ Savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys priskiriamas II konsolidavimo lygiui.

2. BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2019 M. BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIO VERTINIMAS

Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 29 straipsnio 8 dalies 5 punktu, savivaldybės administracijos direktorius savivaldybės tarybos nustatyta tvarka administruoja savivaldybės biudžeto asignavimus ir kitus piniginius išteklius, organizuoja savivaldybės biudžeto vykdymą ir atsako už savivaldybės ūkinę ir finansinę veiklą, administruoja savivaldybės turtą.

Biržų rajono savivaldybės 2019 metų biudžetas patvirtintas Savivaldybės tarybos 2019 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. T-2. Savivaldybės taryba 2019 m. vasario 14 d. sprendimu Nr. T-1 patvirtino Biržų rajono savivaldybės 2019–2021 metų strateginį veiklos planą, kuriame numatytos šešios programos.

Strateginis veiklos planas 2019 metais buvo tikslinamas²², pagrindiniai tikslinimai:

- patikslinti priemonių pavadinimai, sumos, įtraukti nauji projektai, kuriems yra pritarusi Savivaldybės taryba atskirais sprendimais;

- patikslintos finansavimo šaltinių sumos, kai kurie finansavimo šaltiniai pagal atskirais Savivaldybės tarybos sprendimais 2019 m. patikslintą Savivaldybės biudžetą, taip pat patikslintos priemonių išlaidų ir turto sumos, daugeliu atvejų, nekeičiant priemonių bendros sumos.

Strateginis veiklos planas (1 a forma), kuriame pateikiama situacijos analizė (išorės ir vidaus), Savivaldybės misija, strateginiai tikslai, netikslinamas, išskyrus paskutinįjį jo dalį „2019–2021 m. programų lėšų poreikis (asignavimai) ir numatomi finansavimo šaltiniai“: Patikslinti 2019 m. planuoti asignavimai: vietoj 34540,0 tūkst. Eur įrašyta 34868,7 tūkst. Eur.

1 lentelė

Ekonominės klasifikacijos grupės	2019-ųjų m. projektas pagal 2019–2021 metų strateginį veiklos planą	2019-ųjų m. patikslintas biudžeto išlaidų planas	Neatitikimas
1. Iš viso asignavimų	34868,7	30063,6	4805,1
1.1. Išlaidoms:	29836,9	24995,7	4841,2
1.1.1. iš jų darbo užmokesčiui	14907,6	14848,3	59,3
1.2. Turtui įsigyti ir finansiniams įsipareigojimams vykdyti	5031,8	5067,9	- 36,1

Pastebėjimas. Savivaldybės parengtas 2019–2021 metų strateginis veiklos planas įgyvendintas 86,2 proc.

²⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 įsakymas Nr. 1K-403 „Dėl 2019 metų konsolidavimo kalendoriaus patvirtinimo“.

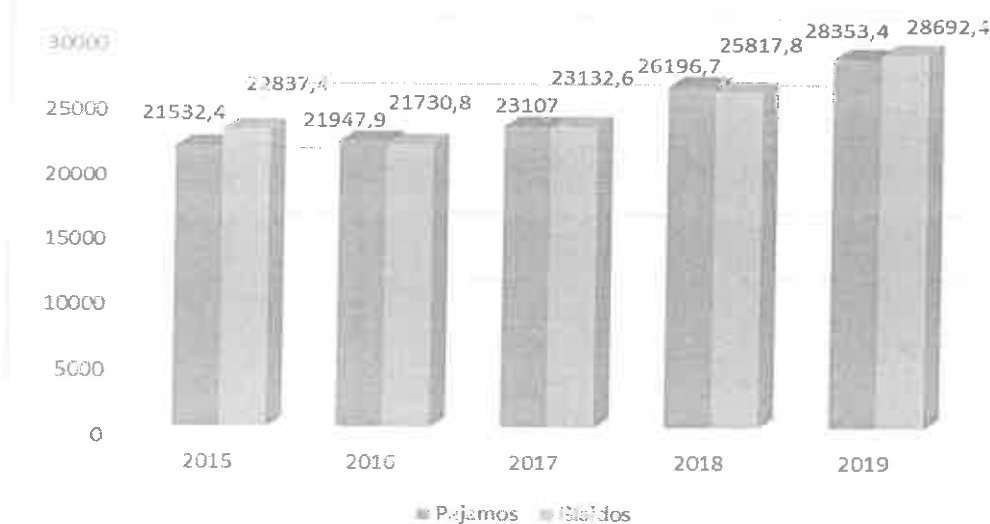
²¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. sausio 30 d. įsakymas Nr. 1K-18 „Dėl 2019 metų Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų konsolidavimo schemos patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

²² Biržų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. lapkričio 21 d. sprendimas Nr. T-252 ir 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimas Nr. T-261 „Dėl Biržų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. vasario 14 d. sprendimo Nr. T-1 „Dėl Biržų rajono savivaldybės 2019–2021 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo“ pakeitimo“.

Strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijos numato, kad savivaldybės biudžeto projekte numatyti asignavimai savivaldybės strateginio veiklos plano programoms įgyvendinti turi atitikti asignavimus, numatytus savivaldybės strateginiame veiklos plane²³.

Biržų rajono savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų vykdymo dinamika, tūkst. Eur.

1 pav.

Pajamų audito apimties apribojimai, nustatyti teisės aktų: dauguma patvirtintų Savivaldybės biudžeto pajamų surenkama per Valstybinę mokesčių inspekciją, kuri nepriklauso Savivaldybės kontroliuojamiems subjektams, todėl vadovavomės tik suvestiniais duomenimis.

Lyginant 2018 ir 2019 metus, surenkamos Savivaldybės biudžeto pajamos padidėjo ir 2019 m. į biudžetą gauta 2156,7 tūkst. Eur daugiau nei 2018 m.

Savivaldybės biudžeto 2019 m. gruodžio 31 d. ataskaitos 1-sav. duomenimis, lėšų likutis sudarė 1757,9 tūkst. Eur. Pagrindinės biudžeto sąskaitos likutis – 1323,3 tūkst. Eur, ES projektų lėšų sąskaitos likutis – 121,0 tūkst. Eur, aplinkos apsaugos programos sąskaitoje lėšų likutis – 19,8 tūkst. Eur, privatizavimo fondo sąskaitos likutį sudarė 0,6 tūkst. Eur. Savivaldybės administracijos sąskaitoje likusios nepanaudotos Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos iš valstybės biudžeto 293,2 tūkst. Eur, kurios įtrauktos į apyvartinių lėšų likutį ataskaitinio laikotarpio pabaigoje.

Savivaldybės taryba, vadovaudamasi Vietos savivaldos, Biudžeto sandaros ir 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymais, 2019 m. vasario 14 d. patvirtino Biržų rajono savivaldybės 2019 metų biudžetą – 25615,3 tūkst. Eur pajamų, bei paskirstė 1433,6 tūkst. Eur metų pradžios apyvartinių lėšų likučius.

Nustatytas neatitikimas praėjusių metų nepanaudotos pajamų dalies, kuris viršija praėjusių metų panaudotus asignavimus (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

	Metų pradžios lėšų likutis	Iš jų kitos apyvartos lėšos (praėjusiais metais nepanaudota pajamų dalis)
Biržų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. vasario 14 d. sprendimo Nr. T-2 1 priedas	1433,6	967,8
Biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo 2019 m. gruodžio 31 d. metinė ataskaita	1433,6	1416,5
Neatitikimas	-	448,7

²³ Lietuvos Respublikos vyriausybės 2014 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1435 „Dėl strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijų patvirtinimo“ 29 p.

Pagal Lietuvos Respublikos finansų ministerijos išaiškinimą,²⁴ Skolintos lėšos ir valstybės biudžeto dotacijų nepanaudota dalis, kuri dažniausiai turi būti gražinama į valstybės biudžetą, į nepanaudotą praėjusių metų pajamų dalį neįskaičiuojama. Į Biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo 2019 m. gruodžio 31 d. metinės ataskaitos (eilutė Nr. 105) praėjusių metų nepanaudota pajamų dalį, kuri viršija praėjusių metų panaudotus asignavimus, neįskaičiuotas 1,2 tūkst. Eur paskolos likutis ir 15,9 tūkst. Eur valstybės biudžeto dotacijų nepanaudota dalis. Tačiau Biržų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. vasario 14 d. sprendimo Nr. T-2 1 priede nedetalizuojamos paskolos likučio lėšos ir valstybės biudžeto dotacijų nepanaudota lėšų dalis.

Biržų rajono savivaldybės biudžetas patvirtintas laiku, kaip numatyta Biudžeto sandaros įstatymo 26 str. 5 dalyje, tai yra per 2 mėnesius nuo 2019 m. Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo priėmimo.

Savivaldybės tarybos sprendimais 2019 metų Savivaldybės biudžeto pajamų ir išlaidų planas tikslintas šešiuose Savivaldybės tarybos posėdžiuose, pajamos padidintos 2738,1 tūkst. Eur ir sudarė 28353,4 tūkst. Eur. Tai atitinka Biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo 2019 m. gruodžio 31 d. ataskaitoje (Forma Nr. 1-sav.) patikslinto biudžeto pajamų plano duomenis – 28353,4 tūkst. Eur bei praėjusių metų lėšų likutis – 1433,6 tūkst. Eur; asignavimų planas – 30063,6 tūkst. Eur ir paskirstyti: išlaidoms 24995,7 tūkst. Eur (iš jų: darbo užmokesčiui 14848,3 tūkst. Eur), turtui įsigyti – 5067,9 tūkst. Eur., iš jų finansiniams įsipareigojimams vykdyti 526,8 tūkst. Eur (paskoloms gražinti).

2.1. Biudžeto pajamų plano vykdymas

Savivaldybės biudžeto pajamų duomenys tinkamai priskirti valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ekonominei klasifikacijai ir teisingomis sumomis įtraukti į Savivaldybės administracijos Biudžeto skyriaus parengtą Savivaldybės biudžeto pajamų plano įvykdymo 2019-12-31 ataskaitą (forma Nr. 1-sav. metinė).

2019 metų biudžeto pajamų plano įvykdymas (tūkst. Eur)

3 lentelė

Eil. Nr.	Pajamų pavadinimas	Patikslintas 2019 m. planas	Įvykdyta 2019 m.	Plano įvykdymas	
				Suma (4-3)	Proc.
1	2	3	4	5	6
1.	<i>Mokesčiai</i>	14 366,00	15 086,10	720,10	105,01
1.1.	Pajamų mokestis	13 127,00	13 627,20		
	gyventojų pajamų mokestis (gautas iš VMI)			500,20	103,81
		13 127,0	13 627,2	500,20	103,81
1.2	Turto mokestis:	1 207,00	1 432,40	225,40	118,67
	Žemės mokestis	850,00	1 073,20	223,20	126,26
	<i>fizinį asmenų žemės mokestis</i>	760,0	981,2	221,20	129,11
	<i>juridinių asmenų žemės mokestis</i>	90,0	92,0	2,00	102,22
	Paveldimo turto mokestis	7,0	8,3	1,30	118,57
	Nekilnojamojo turto mokestis	350,0	350,9	0,90	100,26
1.3	Prekių ir paslaugų:	32,00	26,50	-5,50	82,81

²⁴ <https://finmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/savivaldybiu-duk/duk-pildant-biudžeto-pajamu-ir-islaidu-plano-vykdyto-ataskaitos-forma-nr-1-sav-eilute-nepanaudota-praejusiu-metu-pajamu-dalis>

		32,0	26,5	-5,50	82,81
2.	Dotacijos	12 314,60	11 857,40	-457,20	96,29
2.1	Europos Sąjungos finansinės paramos lėšos				
		0,00	0,00	0,00	0,00
2.2	Speciali tikslinė dotacija:	8 310,60	8 273,20	-37,40	99,55
	valstybinėms (perduotoms savivaldybei) funkcijoms atlikti	2556,8	2519,5	-37,30	98,54
	mokinio krepšeliui finansuoti	5250,4	5250,4	0,00	100,00
	kita tikslinė dotacija	503,4	503,3	-0,10	99,98
2.3	Dotacija savivaldybėms iš ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų einamiesiems tikslams				
		853,0	900,5	47,50	105,57
2.4	Kitos dotacijos einamiesiems tikslams	32,2	25,6	-6,60	79,50
2.5	Speciali tikslinė dotacija savivaldybėms turtui įsigyti	1 638,9	1 240,2	-398,70	75,67
2.6	Dotacija savivaldybėms iš ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų turtui įsigyti				
		1 427,0	1 385,5	-41,50	97,09
2.7	Kitos dotacijos turtui įsigyti	52,9	32,4	-20,50	61,25
3.	Kitos pajamos	1 648,60	1 782,20	133,60	108,10
3.1	<i>Turto pajamos</i>	<i>294,90</i>	<i>441,80</i>	<i>146,90</i>	<i>149,81</i>
	palūkanos už paskolas	1,0	0,8	-0,20	80,00
	dividendai ir kitos pelno įmokos	6,9	6,9	0,00	100,00
	nuomos mokesčiai už valstybinę žemę	242,0	388,5	146,50	160,54
	mokesčiai už valstybinius gamtos išteklius				
		45,0	45,6	0,60	101,33
3.2	<i>Pajamos už prekes ir paslaugas</i>	<i>1 327,30</i>	<i>1 307,10</i>	<i>-20,20</i>	<i>98,48</i>
	Biudžetinių įstaigų pajamos už prekes ir paslaugas	268,1	270,2		
				2,10	100,78
	Pajamos už ilgalaikio ir trumpalaikio materialiojo turto nuomą	80,7	79,4		
				-1,30	98,39
	Įmokos už išlaikymą švietimo, socialinės apsaugos ir kitose įstaigose	378,7	374,4		
				-4,30	98,86
	valstybės rinkliava	33,5	39,3	5,80	117,31
	vietinės rinkliava	566,3	543,8	-22,50	96,03
	kitos pajamos	0,0	0,0	0,00	0,00
3.3	<i>Pajamos iš baudų, konfiskuoto turto ir kitų netesybų</i>	<i>19,3</i>	<i>22,9</i>	<i>3,60</i>	<i>118,65</i>
3.4	<i>Kitos neišvardytos pajamos</i>	<i>7,1</i>	<i>10,4</i>	<i>3,30</i>	<i>146,48</i>
4.	Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamos	24,20	30,60	6,40	126,45
	žemės realizavimo pajamos	9,1	9,6	0,50	105,49
	Pastatų ir statinių realizavimo pajamos	14,7	15,9	1,20	108,16
	mašinų ir įrenginių realizavimo pajamos	0,4	4,5	4,10	1125,00
	Atsargų realizavimo pajamos	0,0	0,6	0,60	0,00
7.	Iš viso pajamų:	28 353,40	28 756,30	402,90	101,42
8.	Metų pradžios likutis	1 433,60	1 433,60	0,00	100,00
	(iš jo: nepanaudota pajamų dalis, kuri viršija praėjusių metų panaudotus asignavimus)	1 416,50	1 416,50	0,00	100,00
9.	Paskolos	276,60	260,40	-16,20	94,14
	IŠ VISO ĮPLAUKŲ:	30 063,60	30 450,30	386,70	101,29

Didžiausią dalį Savivaldybės 2019 m. gautų biudžeto pajamų sudarė mokesčiai: 15 086,10 tūkst. Eur arba 52,5 proc. visų biudžeto pajamų, iš kurių gyventojų pajamų mokestis – 13627,2 tūkst. Eur arba 90,3 proc. mokesčių pajamų. Savivaldybės biudžeto pajamų iš mokesčių bendras planas įvykdytas 105 proc., t. y. gauta 720,1 tūkst. Eur daugiau negu buvo planuota. Daugelio mokesčių pajamų surinkimo planai yra viršyti.

Dotacijų per 2019 m. gauta 11857,40 tūkst. Eur arba 41,2 proc. visų pajamų. Iš jų didžiausią dalį sudaro mokinio krepšelio lėšos 5250,4 tūkst. Eur arba 44,3 proc. visų dotacijos pajamų. Dotacija valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti 2519,5 tūkst. Eur arba 21,2 proc. visų dotacijos pajamų, dotacija savivaldybėms iš Europos Sąjungos, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų turtui įsigyti – 1385,5 tūkst. Eur arba 11,7 proc. visų dotacijos pajamų, speciali tikslinė dotacija savivaldybėms turtui įsigyti – 1240,2 tūkst. Eur arba 10,5 proc. visų dotacijos pajamų.

Kitų pajamų surinkta į biudžetą 1782,2 tūkst. Eur, tai sudaro 6,2 proc. visų biudžeto pajamų. Savivaldybės biudžeto kitų pajamų bendras planas įvykdytas 108,1 proc., t. y. gauta į biudžetą kitų pajamų 133,6 tūkst. Eur daugiau negu planuota.

Materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamų gauta 30,6, tai sudaro 0,1 proc. visų pajamų. Planas viršytas 6,4 tūkst. Eur.

Didžiausi nukrypimai nuo plano:

- žemės mokesčio surinkta 223,2 tūkst. Eur daugiau, planas viršytas 26,3 proc.;
- specialios tikslinės dotacijos savivaldybėms turtui įsigyti gauta 398,7 tūkst. Eur mažiau, plano įvykdymas 75,7 proc.;
- nuomos mokesčio už valstybinę žemę surinkta 146,5 tūkst. Eur daugiau, planas viršytas 60,5 proc.;
- vietinių rinkliavų gauta 22,5 tūkst. mažiau, plano įvykdymas 96 proc.;
- kitų neišvardintų pajamų gauta 3,3 tūkst. Eur daugiau, planas viršytas 46,5 proc.;
- materialiojo ir nematerialiojo turto realizavimo pajamų gauta 6,4 tūkst. Eur daugiau, planas viršytas 26,5 proc. (iš jų mašinų ir įrenginių realizavimo pajamų gauta 4,5 tūkst. Eur daugiau, planas viršytas 125 proc.).

2.2. Dotacijos

Savivaldybės dotacijų planas 2019 m. pabaigoje buvo 12314,6 tūkst. Eur (įvykdyta 96,3 proc.). Tai reiškia, kad savivaldybė gavo dotacijų mažiau, nei planavo. Iš jų dotacija savivaldybėms iš ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšų einamiesiems tikslams suplanuota 2019 m. pabaigai 853 tūkst. Eur, įvykdyta – 900,5 tūkst. Eur, t. y. Savivaldybė į biudžeto planą neįtraukė 47,5 tūkst. Eur.

Metų pabaigoje grąžinta ministerijoms, jų departamentams ir kitoms institucijoms nepanaudotų dotacijų valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, iš viso 37,3 tūkst. Eur, iš jų: dotacijų lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms mokėti ir socialinėms paslaugoms, buvo grąžinta 15,8 tūkst. Eur; dotacijos lėšų, skirtų socialinei paramai mokiniams, buvo grąžinta 3,2 tūkst. Eur, dotacijos lėšų socialinėms paslaugoms finansuoti grąžinta 13,7 tūkst. Eur, valstybės perduotos savivaldybėms gyvenamosios vietos deklaravimo duomenims ir gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitos duomenims tvarkyti funkcijos vykdymo lėšų grąžinta 3,0 tūkst. Eur, specialiosios tikslinės dotacijos, skirtos dalyvauti rengiant ir vykdant mobilizaciją, grąžinta 0,7 tūkst. Eur, specialios tikslinės dotacijos, skirtos neveiksnių asmenų būklės peržiūrėjimui, grąžinta 0,9 tūkst. Eur.

Valstybės biudžeto lėšų, skirtų tarpinstitucinio bendradarbiavimo koordinatoriaus pareigybei išlaikyti, grąžinta 6,6 tūkst. Eur.

Grąžinta 7,8 tūkst. Eur lėšų, gautų 2018 m. (kompensuotos 2019 m. Europos Sąjungos finansinės paramos lėšomis) vietinės reikšmės keliams tiesti, taisyti (remontuoti), rekonstruoti, prižiūrėti, inventorizuoti ir saugaus eismo sąlygoms užtikrinti.

2018 m. iš Aplinkos ministerijos vandens transporto priemonių nuleidimo vietos įrengimui gauta 6,0 tūkst. Eur, lėšos nepanaudotos ir grąžintos aplinkos ministerijai.

2.3. Dėl Savivaldybės biudžeto išlaidų

Savivaldybės 2019 metų pradžioje biudžete buvo patvirtinta 27465,9 tūkst. Eur asignavimų, iš jų paskirstyta savivaldybės biudžeto metų pradžios lėšų likučiai 1433,6 tūkst. Eur. Po patikslinimų Savivaldybės biudžeto išlaidų planas sudarė 30063,6 tūkst. Eur. Biudžeto asignavimai skirti 6 programų vykdymui. Didžiausia Savivaldybės biudžeto asignavimų dalis – 35,9 proc., skirta Savivaldybės Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programos vykdymui.

2019 m. Savivaldybės biudžeto patikslinti asignavimai pagal išlaidų ekonominę klasifikaciją patvirtinti 24995,7 tūkst. Eur išlaidoms apmokėti (83,1 proc. visų išlaidų), iš jų biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo užmokesčiui – 14848,3 tūkst. Eur (49,4 proc. visų išlaidų) ir turtui įsigyti – 4541,1 tūkst. Eur (15,1 proc. visų asignavimų), finansinių įsipareigojimų vykdymo išlaidos – 526,8 tūkst. Eur (1,8 proc. nuo visų išlaidų).

Savivaldybės biudžeto išlaidos pagal ekonominę klasifikaciją, tūkst. Eur

4 lentelė

Eil. Nr.	Išlaidų pavadinimas	Patvirtinta 2019 m.	Įvykdyta 2019 m.	Įvykdymo struktūra procentais
1.	Darbo užmokestis ir socialinis draudimas	15116,4	15076,0	52,5
2.	Prekių ir paslaugų naudojimas	5881,3	5681,3	19,8
3.	Palūkanos	70,1	69,6	0,2
4.	Subsidijos	146,3	145,7	0,5
5.	Dotacijos	0	0	0
5.	Socialinės išmokos	3088,0	3045,4	10,6
6.	Kitos išlaidos	693,6	640,0	2,2
7.	Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos	4541,1	3507,6	12,2
8.	Finansinio turto padidėjimo išlaidos	0	0	0
9.	Finansinių įsipareigojimų vykdymo išlaidos (grąžintos paskolos)	526,8	526,8	1,8
	Iš viso išlaidų	30063,6	28692,4	100,0

Savivaldybių biudžetų teisinis pagrindas yra atitinkamų savivaldybių tarybų priimti sprendimai dėl atitinkamų biudžetinių metų savivaldybių biudžetų patvirtinimo²⁵.

Biudžeto asignavimų valdytojai informaciją apie panaudotus Savivaldybės biudžeto asignavimus pateikė finansų ministro nustatyta tvarka²⁶.

2019 metais biudžeto išlaidos lyginant su 2018 metais išaugo 2713,3 tūkst. Eur, iš jų: žymiai išaugo švietimo išlaidos – 854,5 tūkst. Eur, poilsio, kultūros ir religijos išlaidos – 535,7 tūkst. Eur, socialinės apsaugos išlaidos – 478,1 tūkst. Eur.

Išlaidos būstui ir komunaliniam ūkiui sumažėjo – 261,9 tūkst. Eur, viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos išlaidos – 53,5 tūkst. Eur. Duomenys apie tai pateikti 5 lentelėje.

²⁵ Lietuvos Respublikos Biudžeto sandaros įstatymo 8 str. 2 d.

²⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. 1K-465 „Dėl valstybės ir savivaldybių biudžetinių įstaigų ir kitų subjektų žemesniojo lygio biudžeto vykdymo ataskaitų sudarymo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

Savivaldybės biudžeto išlaidos pagal valstybės funkcijų klasifikaciją (tūkst. Eur)

5 lentelė

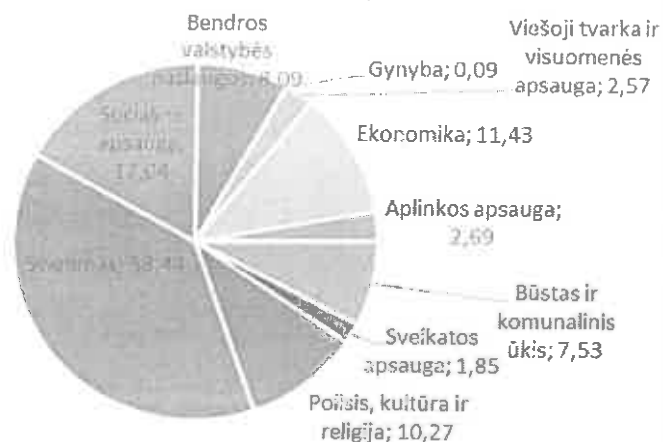
Eil. Nr	Išlaidos pagal funkcinę klasifikaciją	Įvykdyta per 2017 m	Įvykdyta per 2018 m	Patikslintas 2019 m. planas	Įvykdyta per 2019 m	Plano įvykdymas		Skirtumas lyginant su 2018 m
						Suma	Proc.	
1	Bendros valstybės paslaugos	1 885,60	1988,9	2323,9	2278,3	45,6	98,04	289,4
2.	Gynyba	18,4	20,7	24,7	24	0,7	97,17	3,3
3.	Viešojo tvarka ir visuomenės apsauga	623,3	777,1	723,6	723,6	0	100,00	-53,5
4.	Ekonomika	2 555,70	2838,2	3628,2	3219,7	408,5	88,74	381,5
5.	Aplinkos apsauga	163,3	615,5	1059,4	758,1	301,3	71,56	142,6
6.	Būstas ir komunalinis ūkis	1 819,00	2382,5	2480,1	2120,6	359,5	85,50	-261,9
7.	Sveikatos apsauga	448,1	178,8	554,7	522,4	32,3	94,18	343,6
8.	Poilsis, kultūra ir religija	2 045,70	2355,6	2934,5	2891,3	43,2	98,53	535,7
9.	Švietimas	9 772,40	9973,5	10927,6	10828,0	99,6	99,09	854,5
10.	Socialinė apsauga	3 435,60	4321,6	4880,1	4799,7	80,4	98,35	478,1
	IŠ VISO IŠLAIDŲ	22 767,10	25 452,40	29 536,80	28 165,70	1371,1	X	2 713,30

2019 m. biudžeto išlaidų struktūra procentais pagal valstybės funkcijų straipsnius (pateikta 2 pav.):

1. Bendros valstybės paslaugos – 8,09 proc. nuo viso biudžeto;
2. Gynyba – 0,09 proc. nuo viso biudžeto;
3. Viešojo tvarka ir visuomenės apsauga – 2,57 proc. nuo viso biudžeto;
4. Ekonomika – 11,43 proc. nuo viso biudžeto;
5. Aplinkos apsauga – 2,69 proc. nuo viso biudžeto;
6. Būstas ir komunalinis ūkis – 7,53 proc. nuo viso biudžeto;
7. Sveikatos apsauga – 1,85 proc. nuo viso biudžeto;
8. Poilsis, kultūra ir religija – 10,27 proc. nuo viso biudžeto;
9. Švietimas – 38,44 proc. nuo viso biudžeto;
10. Socialinė apsauga – 17,04 proc. nuo viso biudžeto.

2 pav.

2019 m. biudžeto išlaidų struktūra procentais
pagal valstybės funkcijų straipsnius

2019 m. biudžete patvirtinta 6 programos ir 38 šių programų asignavimų valdytojai: Savivaldybės administracija ir biudžetinės įstaigos. Asignavimų valdytojai vykde programas:

01. Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programą – 21 asignavimų valdytojas;

02. Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimo programą – 22 asignavimų valdytojai;

03. Kultūros ir turizmo, sporto, jaunimo ir bendruomenių veiklos aktyvinimo programą – 7 asignavimų valdytojai;

04. Savivaldybės pagrindinių funkcijų vykdymo programą – 13 asignavimų valdytojų;

05. Aplinkos apsaugos, verslo rėmimo ir žemės ūkio plėtros programą – 1 asignavimų valdytojas (Savivaldybės administracija);

06. Infrastruktūros objektų plėtros ir priežiūros programą – 9 asignavimų valdytojai;

Savivaldybės administracija vykde visas (šešias) programas.

Duomenys apie Savivaldybės 2019 metų biudžeto asignavimų paskirstymą pagal programas pateikti 6 lentelėje.

Didžioji Savivaldybės biudžeto asignavimų dalis skiriama Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programai – 35,98 proc. visų asignavimų; antroji pagal dydį programa – Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimo, jai skirta 18,89 proc. visų biudžeto lėšų; trečioji pagal asignavimų dydį – Savivaldybės pagrindinių funkcijų vykdymo programa, kuriai skirta 15,28 proc. visų biudžeto lėšų. Mažiausiai skirta lėšų Aplinkos apsaugos, verslo rėmimo ir žemės ūkio plėtros programai – 6,5 proc. Norime atkreipti dėmesį, kad Infrastruktūros objektų plėtros ir priežiūros programos asignavimų planas įvykdytas tik 84,4 proc.

Informacija apie patikslinto 2019 m. asignavimų plano vykdymą pagal programas

6 lentelė

Programos Nr.	Programos pavadinimas	Patikslintas planas, tūkst. Eur	Patikslintas planas proc.	Vykdymas, tūkst. Eur	Vykdymas, proc.	Nukrypimas nuo plano tūkst. Eur
1	Ugdymo kokybės ir mokymosi aplinkos užtikrinimo programa	10 817,90	35,98	10 719,63	99,09	98,27
2	Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimo programa	5 680,01	18,89	5 471,24	96,32	208,77
3	Kultūros ir turizmo, sporto, jaunimo ir bendruomenių veiklos aktyvinimo programa	2 469,83	8,22	2 461,02	99,64	8,81
4	Savivaldybės pagrindinių funkcijų vykdymo programa	4 593,08	15,28	4 523,28	98,48	69,80
5	Aplinkos apsaugos, verslo rėmimo ir žemės ūkio plėtros programa	1 953,25	6,50	1 677,35	85,87	275,90
6	Infrastruktūros objektų plėtros ir priežiūros programa	4 549,50	15,13	3 839,90	84,4	709,60
	Iš viso asignavimų	30 063,57	100,0	28 692,42	95,44	1 371,15

2.4. Savivaldybės mokėtinės ir gautinos sumos

Savivaldybė įgyvendino Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo²⁷ nuostatas, kuriose nustatyta, kad Savivaldybės 2020 m. sausio 1 d. esantis įsiskolinimas (mokėtinės sumos, išskyrus sumas paskoloms grąžinti) turi būti ne didesnis už 2019 m. sausio 1 d. įsiskolinimą (mokėtinės sumas, išskyrus sumas paskoloms grąžinti).

Kreditorinis įsiskolinimas atėmus išlaidas dėl finansinių įsipareigojimo vykdymo (paskolų grąžinimas) padidėjo 33,0 tūkst. Eur ir metų pabaigoje buvo 696 tūkst. Eur. Mokėtinų ir gautinų sumų ataskaitos duomenimis, Savivaldybės mokėtinės sumos iš viso sumažėjo 233,4 tūkst. Eur. Kreditorinio įsiskolinimo atėmus išlaidas dėl finansinių įsipareigojimo vykdymo (paskolų grąžinimas) padidėjimą lėmė išaugęs kai kurių įstaigų 2019 metų pabaigos įsiskolinimas. Pvz.: Biržų r. priešgaisrinės apsaugos tarnyba – 19,7 tūkst. Eur, Biržų r. Legailių globos namai – 18,0 tūkst. Eur.

Savivaldybės debetinė skola per 2019 metus sumažėjo 17,8 tūkst. Eur. Debetinio įsiskolinimo likučiai Mokėtinų ir gautinų sumų ataskaitoje 2019 m. pabaigai nurodyti teisingi ir atitinka savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktų finansinių ataskaitų suminius duomenis, tačiau pastebėta, kad debetinio įsiskolinimo Mokėtinų ir gautinų sumų 2019 m. sausio 1 d. likučių duomenų neatitikimas tarp nurodytų Ataskaitoje ir asignavimų valdytojų formose pateiktų duomenų 1,1 tūkst. Eur.

2019 m. gruodžio 31 d. Mokėtinų ir gautinų sumų pokytis, tūkst. Eur

7 lentelė

Eil. Nr.	Išlaidų grupės pavadinimas	Likutis 2019-01-01	Likutis 2019-12-31	Pokytis (-/+)
1.	Darbo užmokestis ir socialinis draudimas	58,5	86,1	27,6
2.	Prekių ir paslaugų naudojimas	292,3	292,8	0,5
3.	Subsidijos	4,3	8,9	4,6
4.	Socialinės išmokos (pašalpos)	231,3	203,8	-27,5
5.	Kitos išlaidos	12,9	10,5	-2,4
6.	Materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidos	63,7	93,9	30,2
	Iš viso	663,0	696	33,0

Pagal pateiktus duomenis, įsiskolinimas išaugo darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui 27,6 tūkst. Eur, materialiojo ir nematerialiojo turto įsigijimo išlaidoms – 30,2 tūkst. Eur, sumažėjo – socialinėms išmokoms (pašalpoms) (27,5 tūkst. Eur).

2.5. Ilgalaikiai įsipareigojimai

Biržų rajono savivaldybė, 2019 m. vykdydama skolinius įsipareigojimus ir grąžindama ilgalaikes skolas, nevirsijo 2019 metų Rodiklių įstatymo nustatytų skolinimosi, paskolų grąžinimo ir skolinių įsipareigojimų likučių metų pabaigoje. Savivaldybės skolos ataskaitų duomenys apie Savivaldybės skolinių įsipareigojimų, garantijų bei paskolų dydį yra teisingi.

²⁷ Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 12 str. 3 d.

Savivaldybės paskolų judėjimas 2019 m., Eur

8 lentelė

Paskolos sutartis	Paskolos likutis 2019-01-01	Paskolos pokytis (-grąžinta/+paimta)	Paskolos likutis 2019-12-31
Finansų ministerijos 2001-03-20 sutartis Nr. 410	597759,76	-149440	448319,76
Finansų ministerijos 2010-04-06 sutartis Nr. 609/SS-31	450031,87	-28126,99	421904,88
Finansų ministerijos 2011-12-06 sutartis Nr. 757	476425,15	-28025,01	448400,14
Finansų ministerijos 2014-03-31 sutartis Nr. 1S-30/SS-25	255937,95	-15055,17	240882,78
SEB paskola 2014-12-22 sutartis Nr. 0741412020120-96/BS-271/2014	433329,11	-144810	288519,11
AB Šiaulių banko paskola 2015-11-25 sutartis KS-2015-101781-25/SRV-246	482773,48	260418,17	743191,65
AB Šiaulių banko paskola 2015-11-25 sutartis KS-2015-101781-25/SRV-246 (refinansavimas AB DNB 2013 m. paskola)	1129517,28	-161359,00	968158,28
Iš viso	3825774,60	-266398,00	3559376,60

Ataskaitinio laikotarpio pradžioje Savivaldybės finansiniai įsipareigojimai bankams už suteiktas paskolas sudarė 3825,8 tūkst. Eur. 2019 m. Savivaldybė išėmė 260,4 tūkst. Eur ilgalaikės paskolos investiciniams projektams finansuoti. 2019 metų pabaigai neliko nepanaudotos išimtos paskolos. Ilgalaikių paskolų per 2019 metus grąžinta 526,8 tūkst. Eur ir ataskaitinio laikotarpio pabaigoje negrąžintų paskolų liko 3559,4 tūkst. Eur.

Savivaldybės kreditinės skolos dėl finansinių įsipareigojimų vykdymo 2019 m. pabaigai sumažėjo 266,4 tūkst. Eur, nes per 2019 m. Savivaldybė paskolų išėmė mažiau nei grąžino.

Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo²⁸ (toliau – Rodiklių patvirtinimo įstatymas) 12 str. 1 d. 1 p. numatyta, kad „savivaldybės skola (pagal įsipareigojamuosius skolos dokumentus, įskaitant paskolas, finansinės nuomos (lizingo) sutartis, bet neapsiribojant jomis) negali viršyti 60 procentų (Vilniaus miesto savivaldybės – 85 procentų) šio įstatymo 6 priede nurodytų prognozuojamų savivaldybės biudžeto pajamų“. 2019 m. Savivaldybės biudžeto prognozuojamos pajamos 13934,0 tūkst. Eur. Savivaldybės negrąžintų paskolų likutis metų pabaigoje – 3559,4 tūkst. Eur.

Įvertinus 2019 metų pateiktus duomenis apie Savivaldybės biudžeto pajamas, išlaidas, mokėtinas ir gautinas sumas, Savivaldybės skolas ir kitus skolinius įsipareigojimus, be aukščiau paminėtų pastebėjimų ir neatitikimų, kurie neturi įtakos Savivaldybės konsoliduoto 2019 metų biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio duomenims, reikšmingų neatitikimų nenustatyta. Biudžeto vykdymo ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais parengtos pagal teisės aktų reikalavimus ir atitinka Savivaldybės išdo ir asignavimo valdytojų duomenis.

3. PASTEBĖJIMAI DĖL SAVIVALDYBĖS 2019 M. KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO DUOMENŲ

3.1. Ataskaitų rinkinio parengimo ir pateikimo vertinimas

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymą²⁹ savivaldybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinys – savivaldybės biudžetinių įstaigų, savivaldybės išteklių fondų ir kitų savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinys, parengtas kaip vieno viešojo sektoriaus subjekto finansinių ataskaitų rinkinys.

²⁸ Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2018 m. gruodžio 11 d. Nr. XIII-1710.

²⁹ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 2 str. 17 p.

Pagal viešojo sektoriaus subjektų grupių finansinėms ataskaitoms konsoliduoti sudėti,³⁰ Savivaldybėje sudaromi II ir III konsolidavimo lygio Ataskaitų rinkiniai. Už II konsolidavimo lygio Ataskaitų rinkinio sudarymą atsakinga Savivaldybės administracija, už III konsolidavimo lygio – viešojo sektoriaus subjektų grupės įstaigos. Savivaldybės administracija atsakinga už patvirtinto Savivaldybės išteklių fondų ir Savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų grupės sąrašo pateikimą Finansų ministerijai teisės aktų nustatyta tvarka. Visų konsolidavimo lygių konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai rengiami naudojantis viešojo sektoriaus apskaitos ir ataskaitų konsolidavimo informacine sistema³¹.

Pagal Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo³² 35 str. 2 d. nuostatas, administracijos direktorius yra atsakingas už konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio rengimą ir pateikimą.

Paskirti atsakingi asmenys³³ už Ataskaitų rinkinio rengimo procesą VSAKIS bei už konsolidavimo proceso stebėseną³⁴.

Finansų ministro įsakyme³⁵ 2.3 ir 2.3.1 papunkčiuose nurodyta, kad „kontroliuojantysis viešojo sektoriaus subjektas, kurio grupės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniai nurodyti šio įsakymo 2.1.2.2–2.1.2.4 ir 2.1.3.1–2.1.3.5 papunkčiuose, privalo patvirtinti savo kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų ir šių subjektų kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų sąrašą, jame nurodyti kontroliuojančiuosius viešojo sektoriaus subjektus ir atsakingus už šiame sąrašė nurodytų kontroliuojančiųjų ir jų kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų ir (arba) konsoliduotųjų finansinių ataskaitų parengimą subjektus ir šį sąrašą pateikti Finansų ministerijai iki kiekvienų einamųjų metų lapkričio 15 dienos“. Biržų rajono savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų sąrašą Finansų ministerijai pateikė el. paštu 2019 m. lapkričio 13 d., tačiau pats minėtas sąrašas kaip kontroliuojančiojo viešojo sektoriaus subjekto, šiuo atveju savivaldybės administracijos direktoriaus, 2019 m. nebuvo patvirtintas.

Pagal finansų ministro patvirtintą 2019 metų konsolidavimo schemą Biržų rajono savivaldybės subjektų grupę sudaro 34 viešojo sektoriaus subjektai. Vertinimo metu nustatyta, kad visi viešojo sektoriaus subjektai, nurodyti 2019 m. konsolidavimo scheme, pateikė duomenis viešojo sektoriaus ataskaitų konsolidavimo informacinėje sistemoje.

Į konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį yra įtrauktos Savivaldybės biudžetinių įstaigų ir kitų savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinės ataskaitos už 2019 metus:

- Savivaldybės išdo, 29 Savivaldybės biudžetinių įstaigų, 4 kontroliuojamų viešųjų įstaigų;
- finansinio turto, kurį sudaro Savivaldybei priklausantis šių bendrovių ir viešųjų įstaigų nuosavas kapitalas:
 - 1 savivaldybės įmonės Biržų agrolaboratorijos, kurioje viešojo sektoriaus subjektas įgyvendina įmonės savininko teises ir pareigas;
 - 5 kontroliuojamų akcinių ir uždarytųjų akcinių bendrovių: UAB Biržų autobusų parko, UAB „Biržų šilumos tinklai“, UAB „Biržų vandenys“, UAB „Biržų butų ūkis“, UAB „Biržų komunalinis ūkis“;
 - 1 asocijuotojo subjekto – UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro;
 - 1 kito subjekto: VšĮ „Tatulos programa“.

³⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. sausio 30 d. Nr. įsakymas Nr. 1K-18 „Dėl 2019 metų Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų konsolidavimo schemos patvirtinimo“.

³¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. 1K-152 (su vėlesniais pakeitimais).

³² Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės 2007 m. birželio 26 d. įstatymas Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais).

³³ Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2018 m. sausio 30 d. įsakymas Nr. A-96 „Dėl asmenų, atsakingų už finansinių ataskaitų rinkinių ir konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių tvirtinimą ir pildymą, skyrimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

³⁴ Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2012 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. A-135 „Dėl asmens, atsakingo už konsolidavimo proceso stebėseną VSAKIS, paskyrimo“.

³⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. balandžio 9 d. įsakymas Nr. 1K-152 „Dėl viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinių konsolidavimo“ (aktuali redakcija).

Viešojo sektoriaus subjektų grupėje 2019 m. vidutinis darbuotojų skaičius buvo – 1862, 2018 m. – 1929 darbuotojai, o 2017 m. – 1970 darbuotojų.

Viešojo sektoriaus subjektai (toliau – VSS), vadovaudamiesi Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo nuostatomis³⁶, buhalterinę apskaitą tvarko ir finansines ataskaitas sudaro pagal apskaitos standartus.

Finansų ministro įsakymu patvirtintas 2019 metų konsolidavimo kalendorius³⁷, kuriuo remiantis buvo nustatyti Ataskaitų rinkinio sudarymo etapai ir tvirtinimo terminas – 2020 m. gegužės 31 d. Savivaldybės viešojo sektoriaus subjektų grupės Ataskaitų rinkinio parengimas ir tvirtinimas buvo vykdomas pagal finansų ministro patvirtintą grafiką.

3.2. Ataskaitų rinkinio duomenų vertinimas

Finansinių ataskaitų rinkinio tikslas – pateikti informaciją apie viešojo sektoriaus subjekto finansinę būklę, veiklos rezultatus, grynojo turto pokyčius ir pinigų srautus, kuria naudojasi vartotojai, priimdami ir vertindami sprendimus dėl išteklių paskirstymo ir jų naudojimo teikiant viešąsias paslaugas. Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo³⁸ 24 str. 1 d. nurodyta, kad, sudarydami finansines ataskaitas, viešojo sektoriaus subjektai turta, finansavimo sumas ir įsipareigojimus turi įvertinti vadovaudamiesi Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais. Finansinės būklės ataskaitoje pateikta informacija turi išsamiai ir teisingai rodyti viešojo sektoriaus subjekto turto, finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto būklę paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną³⁹, o Veiklos rezultatų ataskaitoje pateikta informacija turi išsamiai ir teisingai rodyti viešojo sektoriaus subjekto veiklos rezultatus, t. y. uždirbtas pajamas ir turėtas sąnaudas per šioje ataskaitoje nurodytą ataskaitinį laikotarpį⁴⁰.

Savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio duomenų tikrumo, teisingumo vertinimą atlikome remdamiesi atliktomis pagrindinėmis audito procedūromis Savivaldybės administracijoje, Biržų rajono savivaldybės izde ir biudžetinėse įstaigose.

Savivaldybės administracija, rengdama konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį, remiasi savivaldybės viešojo sektoriaus subjektų grupės jai pateiktų finansinių ataskaitų duomenimis. Todėl Savivaldybės konsoliduotojo finansinių ataskaitų rinkinio duomenų teisingumas priklauso ne tik nuo Savivaldybės administracijos tvarkomos apskaitos, bet ir nuo viešojo sektoriaus subjektų parengtų finansinių ataskaitų rinkinių teisingumo.

Savivaldybėje kiekvienas viešojo sektoriaus subjektas pasirenka ir taiko apskaitos politiką vadovaudamasis nuostatomis, pateiktomis 1-ajame VSAFAS „Informacijos pateikimas finansinių ataskaitų rinkinyje“⁴¹. Teisės aktai numato, kad ūkio subjekto vadovas turi parinkti apskaitos politiką ir ją įgyvendinti, atsižvelgdamas į konkrečias sąlygas, veiklos pobūdį ir vadovaudamasis arba verslo apskaitos standartais, arba tarptautiniais apskaitos standartais, arba viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartais, arba kitais teisės aktais, reglamentuojančiais apskaitą ir finansinę atskaitomybę⁴².

Savivaldybės viešojo sektoriaus subjektų grupės viso turto vertė per 2019 m. padidėjo 2041,38 tūkst. Eur. Informacija apie Savivaldybės viešojo sektoriaus subjektų grupės turta, finansavimo sumas, įsipareigojimus ir grynąjį turta pateikta 9 lentelėje (tūkst. Eur).

³⁶ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007 m. birželio 26 d. Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais), 19 str. 2 d.

³⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2019 m. gruodžio 23 d. įsakymas Nr. 1K-403 „Dėl 2019 metų konsolidavimo kalendoriaus patvirtinimo“.

³⁸ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės 2007 m. birželio 26 d. įstatymas Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais).

³⁹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gruodžio 24 d. įsakymas Nr. 1K-478 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 2-ojo standarto patvirtinimo“, 5 p.

⁴⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2009 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. 1K-457 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 3-ojo standarto patvirtinimo“, 5 p.

⁴¹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. 1K-058 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 7-ojo standarto patvirtinimo“, 6 p.

⁴² Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais) 9 str. 1 d.

9 lentelė

Eil. Nr.	Finansinės būklės ataskaitos straipsniai	2018-12-31	2019-12-31	Per metus padidėjo/sumažėjo
A	Ilgalaikis turtas	71 149,50	72 357,31	+1 207,81
B	Biologinis turtas	201,61	352,47	+150,86
C	Trumpalaikis turtas	4 958,50	5 641,2	+682,70
D	Finansavimo sumos	33 949,51	36 383,15	+2 433,64
E	Įsipareigojimai	6 706,53	6 775,02	+68,49
F	Grynasis turtas	35 653,57	35 192,82	- 460,75

Savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų grupės ilgalaikio turto balansinė vertė per 2019 metus padidėjo 1 207,81 tūkst. Eur, biologinis turtas – 150,86 tūkst. Eur, trumpalaikis turtas – 682,70 tūkst. Eur, finansavimo sumos – 2 433,64 tūkst. Eur, įsipareigojimai – 68,49 tūkst. Eur. Savivaldybės grynasis turtas sumažėjo – 460,75 tūkst. Eur.

3.2.1 Savivaldybės administracijos finansinių ataskaitų rinkinio vertinimas

Biržų rajono savivaldybės taryba 2004 m. gruodžio 30 d. sprendimu Nr. T-324 patvirtino Biržų rajono savivaldybės administracijos nuostatus⁴³, kurie Registrų centre įregistruoti 2005 m. sausio 11 d. Nuo 2004 m. pakeitimų nuostatuose daryta nebuvo. Pasikeitus teisiniam reglamentavimui, Biržų rajono savivaldybės administracijos nuostatai yra keistini.

Audito metu patikrinome, ar Savivaldybės administracijos finansinių ataskaitų rinkinio duomenys yra korektiški ir atitinka apskaitos registrų duomenis.

Finansinės būklės ataskaitos (toliau – FBA) duomenų nustatyti neatitikimai:

10 lentelė

Straipsnis	Paskutinė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje 2019-12-31 (Eur)	Duomenys nurodyti DK 2019-12-31 (Eur)	Balansinės sąskaitos Nr. ir pavadinimas	Nustatytas neatitikimas (Eur)
Išankstiniai apmokėjimai	7265,78	7279,67	211 Išankstiniai apmokėjimai 212 Ateinančių laikotarpių sąnaudos	-13,89
Kitos mokėtinos sumos biudžetui	189,37	10048,63	682 Pervestinos sumos į valstybės biudžetą; 685 Pervestinos sumos į savivaldybių biudžetus	-9859,26
Sukauptos mokėtinos sumos	717530,96	713790,38	6951 Sukaupti įsipareigojimai; 6952 Sukauptos sąnaudos	+3740,58
Kiti trumpalaikiai įsipareigojimai	12478,71	6360,03	693 Mokėtini veiklos mokesčiai; 694 Gauti išankstiniai mokėjimai; 6953 Kitos mokėtinos sumos	+6118,68
Einamųjų metų perviršis ar deficitas	20587,07	19298,9	3100001 Sukauptas einamųjų metų perviršis ar deficitas	+1288,17
Ankstesnių metų perviršis ar deficitas	53202,64	54490,81	3100002 Sukauptas ankstesnių metų perviršis ar deficitas	-1288,17

⁴³ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2004 m. gruodžio 30 d. sprendimas Nr. T-324 „Dėl Biržų rajono savivaldybės administracijos nuostatų patvirtinimo“.

Savivaldybės administracijos Didžiosios knygos (toliau – DK) sąskaitų likučiai į finansinės būklės ataskaitą perkelti iš dalies teisingai. Neteisingai perkeltas iš DK į FBA „Išankstinių apmokėjimų“ likutis 13,89 Eur permoka Sodrai, FBA ši suma pateikta prie kitų gautinų sumų. Savivaldybės administracija FBA neteisingai pateikė duomenis iš DK, todėl susidarė neatitikimai tarp balansinių sąskaitų: „Kitos mokėtinos sumos biudžetui“ – suma (-9859,26) Eur, „Sukauptos mokėtinos sumos“ – 3740,58 Eur, „Kiti trumpalaikiai įsipareigojimai“ – 6118,68 Eur.

Savivaldybės administracija paaiškino, kad einamųjų su ankstesniųjų metų perviršio ar deficito duomenų skirtumas susidarė todėl, kad nebuvo uždarytos seniūnijų 2018 m. pelno (nuostolių) sąskaitos, DK neperkelta 2018 m. iš einamojo rezultato suma (balansinė sąskaita 3100001) į praėjusių metų rezultatą (balansinė sąskaita 3100002). Savivaldybės administracija audito metu koregavo seniūnijų sukaupto einamųjų metų perviršio ar deficito duomenis (Biržų miesto seniūnija – 138,57 Eur, Nemunėlio Radviliškio seniūnija – 97,99 Eur, Pačeriaukštės seniūnija – 345,70 Eur, Pabiržės seniūnija – 17,70 Eur, Papilio seniūnija – (-233,06) Eur, Parovėjos seniūnija – (-263,03) Eur, Širvėnos seniūnija – 73,07 Eur, Vabalninko seniūnija – (-1465,11) ir 2020 m. sausio mėn. ištaisė neatitikimą.

Veiklos rezultatų ataskaitos duomenų neatitikimai

11 lentelė

Straipsnis	Paskutinė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje 2019-12-31 (Eur)	Duomenys nurodyti DK 2019-12-31 (Eur)	Balansinės sąskaitos Nr. ir pavadinimas	Nustatytas neatitikimas (Eur)
Pagrindinės veiklos kitos pajamos	1061196,73	1091398,08	7312 Apskaičiuotas mokestis už turto nuomą	-30201,35
Kitos veiklos pajamos	73432,1	43230,75	741 Apskaičiuotos prekių, turto ir paslaugų pardavimo pajamos. 7312001 Apskaičiuotas mokestis už turto nuomą (kita veikla) 751 Apskaičiuotos sumos už konfiskuotą turtą, baudos ir kitos netesybos (kita veikla) 7721 Apskaičiuotos kitos pajamos	+30201,35
Grynasis perviršis ar deficitas prieš nuosavybės metodo įtaką	20587,07	19298,90	3100001 Sukauptas einamųjų metų perviršis ar deficitas	+1288,17

Nustatyta, kad Savivaldybės administracija buhalterinėje apskaitoje neteisingai parodė pajamas už socialinio būsto nuomą – 30201,35 Eur sumą Veiklos rezultatų ataskaitoje nurodydama kaip kitos veiklos pajamas, o ne kaip pagrindinės veiklos kitas pajamas (DK balansinė sąskaita 7312002). Savivaldybės administracijos pajamų apskaitos tvarkos apraše 7 p. numatyta, kad „pagrindinės veiklos pajamomis laikomos pajamos, gautos vykdant įstaigos nuostatuose nustatytą veiklą ir programų vykdymą. Pajamos, gautos iš veiklos, kuri pagal nuostatus nepriskirtina prie pagrindinės veiklos, priskiriamos prie kitos veiklos pajamų“. Viena iš savarankiškųjų Savivaldybės funkcijų yra paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimas, Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nustatyta tvarka⁴⁴, taip pat Savivaldybės administracijos nuostatų 10,9 punkte numatyta, kad administracija, vykdydama jai pavestus uždavinius, atlieka kitas įstatymų, kitų teisės aktų ir Tarybos sprendimų nustatytas funkcijas, todėl pajamos už socialinio būsto nuomą veiklos rezultatų ataskaitoje turėtų būti priskirtinos kaip pagrindinės veiklos kitos pajamos.

Viešojo sektoriaus subjektai, rengiantys žemesniojo lygio finansinių ataskaitų rinkinį, veiklos rezultatų ataskaitoje pagrindinės veiklos sąnaudas rodo pagal jų pobūdį. Vienas iš

⁴⁴ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 str. 15 p.

pagrindinės veiklos sąnaudų straipsnių yra kitų paslaugų sąnaudos⁴⁵ – įvairių kitų paslaugų (pavyzdžiui, reklamos, vertimo, konsultavimo paslaugų, turto vertinimo paslaugų, teisinių paslaugų, mokslinių, statistinių ir panašaus pobūdžio tyrimų, mokėjimų už kredito įstaigų teikiamas paslaugas, prenumeratos, turto, išskyrus transporto priemones, draudimo ir panašiai) pirkimo sąnaudos. Savivaldybės administracijos veiklos rezultatų ataskaitoje pateikta informacija, kad kitų paslaugų sąnaudas sudaro – 2 201 371,23 Eur. Dėl šios sumos teisingumo pasisakyti negalime, nes ataskaitiniu laikotarpiu per 2019 m. jos buvo neteisingai apskaitytos buhalterinėje apskaitoje. Taip pat negalime pasisakyti ir už paprastojo remonto ir eksploatavimo sąnaudų teisingumą (suma – 329 952,40 Eur), nes patikrinus 2019 m. sausio ir liepos mėnesių žiniaraščius, nustatėme, kad neteisingoje balansinėje sąskaitoje (t. y. prie kitų pagrindinės veiklos sąnaudų) apskaitomos ilgalaikio materialiojo turto paprastojo remonto ir eksploatavimo sąnaudos. Viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės (toliau – VSAFAS) 11-ojo standarto 12.7 p. nustatyta, kad „paprastojo remonto ir eksploatacijos sąnaudos – viešojo sektoriaus subjekto ūkinio inventoriaus, nematerialiojo turto, patalpų, turimos įrangos bei įrenginių ir kito ilgalaikio materialiojo turto ir (arba) atitinkamo nuomojamo ar pagal kitas sutartis, pagal kurias perduodamos turto valdymo ir (arba) naudojimo, ir (arba) disponavimo juo teisės, turimo turto, jei 19-ajame VSAFAS „Nuoma, finansinė nuoma (lizingas) ir kitos turto perdavimo sutartys“ (toliau – 19-asis VSAFAS) nenurodyta kitaip, išskyrus transporto priemones, palaikymo, atnaujinimo, eksploatacijos, paprastojo remonto sąnaudos, tarp jų tokiam remontui sunaudotos medžiagos ir kitos panašios sąnaudos“. Savivaldybės sąnaudų apskaitos tvarkos apraše⁴⁶ 14.8 p. nurodyta, kad „<...> paprastojo remonto ir eksploatavimo sąnaudos. Prie remonto paslaugų priskiriamos ilgalaikio ir trumpalaikio turto remonto sąnaudos pagal gautas sąskaitas ar jas atitinkančius dokumentus“. Minėtame apraše eksploatacijos sąnaudos nedetalizuojamos ir atsiranda rizika eksploatacijos sąnaudų priskyrimo teisingumui, todėl rekomenduotina tikslinti Savivaldybės sąnaudų tvarkos aprašo nuostatas, atitinkančias 11-ojo VSAFAS.

Pavyzdžiui: 2019 m. liepos mėn. paprastojo remonto ir eksploatacijos sąnaudos patirtos dėl ilgalaikio materialaus turto (Biržų rajono melioracijos statinių) remonto ir priežiūros, suma 96 502,19 Eur, užregistruotos buhalterinėje apskaitoje kaip kitų paslaugų sąnaudos.

Savivaldybės administracija turi Nematerialaus ilgalaikio turto (pvz.: informacinės sistemos, programinės įrangos ir jų licencijos), dėl kurio kas mėnesį patiriamos priežiūros ir eksploatacijos sąnaudos. Pastebėta, kad buhalterinėje apskaitoje jos neteisingai parodomos prie kitų paslaugų sąnaudų.

Pavyzdžiui: 2019 m. sausio mėn. paprastojo remonto ir eksploatacijos sąnaudos patirtos dėl ilgalaikio nematerialaus turto (dokumentų valdymo sistemos „Avilys“) priežiūros ir priežiūros, suma 957,91 Eur, užregistruotos buhalterinėje apskaitoje kaip kitų paslaugų sąnaudos. Per 2019 m. – 11495,00 Eur;

2019 m. sausio mėn. paprastojo remonto ir eksploatacijos sąnaudos patirtos dėl ilgalaikio nematerialaus turto (finansų valdymo ir apskaitos sistemos „Labbis“) licencijų palaikymo ir aptarnavimo paslaugos, suma 1899,70 Eur užregistruotos buhalterinėje apskaitoje_ kaip kitų paslaugų sąnaudos. Per 2019 m. – 22796,40 Eur.

Taip pat pastebėta, kad 2019 m. sausio 31 d. pagal 2016 m. gruodžio 15 d. paslaugų viešojo pirkimo-pardavimo sutartį Nr. SPEC50553378-161215/SRV-376 suteiktos miesto stebėjimo vaizdo duomenų perdavimo paslaugos ir gauta PVM sąskaita faktūra 1884,15 Eur sumai, šios patirtos sąnaudos priskaitytos kaip kitų paslaugų sąnaudos (balansinė sąskaita 8712001), o 2019 m. liepos 31 minėtos paslaugos priskaitytos kaip ryšių paslaugų sąnaudos (balansinė sąskaita 8704004), suma 1883,16 Eur. Nėra aišku, kodėl pagal tą pačią paslaugų viešojo pirkimo-pardavimo sutartį teikiamos paslaugos buhalterinėje apskaitoje priskaitomos ir registruojamos skirtingam pagrindinės veiklos sąnaudų straipsniui.

⁴⁵ LR Finansų ministro 2008 m. vasario 8 d. įsakymu Nr. 1K-059 patvirtintas 11-asis viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartas „Sąnaudos“ 12.13 p.

⁴⁶ Biržų rajono savivaldybės administracijos 2015 m. gruodžio 29 d. įsakymas Nr. A-1033 „Dėl Biržų rajono savivaldybės sąnaudų apskaitos tvarkos aprašo patvirtinimo“

3.3 Ataskaitų rinkinio duomenų korektiškumo vertinimas

Rengiant konsoliduotųjų ataskaitų rinkinį konsoliduotos savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų finansinės ataskaitos. Konsolidavimas buvo vykdomas sudedant finansinių ataskaitų atitinkamus straipsnius ir eliminuojant konsoliduojamų subjektų tarpusavio ūkines operacijas ir jų rezultatus.

Parengtą 2019 m. Savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinį tikrinome ir analizavome šiais aspektais: ataskaitų loginiai ryšiai, pateiktos sumos, ar pateikta visa reikiama informacija, pateiktų duomenų ženklai, duomenų išeliminavimas, turto paskirtis, finansavimo šaltiniai, aiškinomės susidariusio 2019 metų deficito (nuostolio) priežastis. Tikrinome, ar aiškinamasis raštas sudarytas ir jame pateikta visa informacija pagal VSAFAS reikalavimus.

Aiškinamajame rašte nurodyta, kad konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkiniui bus taikomas 0,1 proc. Savivaldybės viešojo sektoriaus grupės konsoliduotojo turto reikšmingumo kriterijus⁴⁷ Eur nuo bendro konsoliduotojo turto 78,4 tūkst. Eur vertės.

Savivaldybės biudžeto skyrius konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio tikrinimui pateikė šias VSAKIS suformuotas tikrinimo (kontrolės) ataskaitas:

- K-KSP-K-KK-M – tarpinės finansinės eilutės, naudojamos eliminavime;
- K-TSP-B-KK – viešojo sektoriaus subjektų nesuderintų sandorių pažyma;
- K-KKK-A-KK - bendroji konsoliduotųjų ataskaitų korektiškumo tikrinimo ataskaita;
- K-KBA-A-KK-M – metinė konsolidavimo kontrolės bendroji ataskaita;
- K-KBA-B-KK-M – konsolidavimo kontrolės bendroji ataskaita (detali) metinė;
- K-PKA-D-KK – konsolidavimo įrašų registras;
- Duomenų paketų kontrolių sąrašo ataskaita.

Atlikus pateiktų ataskaitų peržiūrą, nustatyta, kad:

- pagal K-KSP-K-KK-M ataskaitą – tarpinės finansinės eilutės, naudojamos eliminavime, laikotarpio pradžioje ir laikotarpio pabaigoje eliminuotos gerai;
- pagal K-TSP-B-KK ataskaitą – nesuderintų sandorių nėra;
- pagal K-KKK-A-KK ataskaitą – visose eilutėse duomenys yra pateikti korektiškai;
- pagal K-KBA-A-KK-M ataskaitą – ataskaitinio laikotarpio pradžios ir pabaigos likučiai pateikti gerai.
- pagal K-KBA-B-KK-M ataskaitą – visose eilutėse duomenys yra pateikti korektiškai.

Duomenų paketų korektiškumo ataskaitoje penkiems viešojo sektoriaus subjektams yra nurodyti įspėjimai dėl pateiktų duomenų į VSAKIS korektiškumo. Įstaigos pateikė paaiškinimus dėl nurodytų įspėjimų.

Vadovaujantis Konsolidavimo metodikos⁴⁸ VII skyriuje nurodytais atvejais, konsoliduojantis asmuo gali VSAKIS daryti konsolidavimo įrašus, kurie pagrindžiami konsolidavimo įrašų pažymomis (VSAKIS – žurnalo įrašo pažyma), kurios privalo turėti Buhalterinės apskaitos įstatymo⁴⁹ 13 str. nustatytus rekvizitus. Konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio pildytojas turi parengti ir pasirašyti konsolidavimo įrašo pažymą, kuri spausdinama iš VSAKIS ir papildoma viešojo sektoriaus subjekto, surašiusio pažymą, pavadinimu, kodu, asmens, rengiančio ir pasirašančio pažymą, pareigų pavadinimu, vardu, pavarde. Pažymoje arba jos prieduose turi būti aiškiai nurodyta koregavimo priežastis ir turinys, viešojo sektoriaus subjektai (kodai, pavadinimai), susiję su koreguojama operacija, pagal kokias kontrolės ataskaitas nustatyta, kad reikalingas koregavimas, tarpusavio operacijų derinimo grupės kodas ir koreguojamos finansinės eilutės (kodai, pavadinimai). Taip pat parengęs konsoliduotųjų finansinių ataskaitų

⁴⁷ Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2012 m. gruodžio 12 d. įsakymas Nr. A-970 „Dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio reikšmingumo kriterijaus“.

⁴⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. 1K-152 „Dėl viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkinių konsolidavimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

⁴⁹ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais).

rinkinį, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio pildytojas turi parengti Konsolidavimo įrašų registrą⁵⁰ (VSAKIS kodas K-PKA-D-KK), kurį turi patvirtinti konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio tvirtintojas, savivaldybės atveju – administracijos direktorius.

Audito metu buvo pateiktos iš VSAKIS išspausdintos konsolidavimo įrašų pažymos ir rankinių įrašų registras. Pagal konsolidavimo įrašų registro K-PKA-D-KK duomenis nustatyta – iš viso atlikti 10 koreguojančių rankinių įrašų.

Atlikus Finansinių ataskaitų rinkinio informacijos apie nuosavybės dalies, tarpusavio sandorių eliminavimo, nederintų operacijų, rankinių įrašų peržiūrą, nustatėme, kad atskleista visa viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartuose reikalaujama informacija.

Savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys yra korektiškas.

3.4. Ilgalaikio turto apskaitos vertinimas

3.4.1. Dėl kelių apskaitos

Savivaldybės keliai ir gatvės yra registruojami Ilgalaikio materialaus Infrastruktūros ir kitų statinių turto grupėje. Šios grupės likutinė vertė ataskaitinio laikotarpio pabaigoje sudarė 30042,70 tūkst. Eur, iš jų vietinės reikšmės kelių ir gatvių, įregistruotų apskaitoje likutine verte 2019 m. gruodžio 31 d. už 5501,69 tūkst. Eur.

Pastebėjimas. Biržų rajono savivaldybės 2017 m. ir 2018 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinių ataskaitose⁵¹ Kontrolės ir audito tarnyba pateikė pastebėjimą, kad ne visiems vietinės reikšmės keliams (gatvėms) atlikti kadastriniai matavimai ir ne visi keliai (gatvės) teisiškai įregistruoti. 2019 m. vis dar didelė dalis vietinės reikšmės keliams (gatvėms) nėra atlikti kadastriniai matavimai ir teisiškai įregistruoti.

Praeitais metais rekomendavome „Užtikrinti Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės kelių (gatvių) sąrašo ir buhalterinės apskaitos duomenų suderinamumą ir teisingumą“ bei „Patikslinti Biržų miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašą ir Vabalninko miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašą“. Biržų rajono tarybos sprendimu⁵² patvirtintas Biržų rajono savivaldybės kaimiškųjų vietovių vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių), nesutampančių su numerius turinčiais vietinės reikšmės viešaisiais keliais, sąrašas per 2019 m. patikslintas nebuvo.

Pastebėjimas. Patikrinus Biržų miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašą su buhalterinės apskaitos duomenimis, nustatyta, kad į buhalterinę apskaitą vis dar neįtrauktos 47 Biržų miesto gatvės, buhalterinėje apskaitoje nepatikslinti duomenys apie gatvių ilgius (žr. 2 priedą).

Praeitų metų ataskaitoje nustatėme, kad Biržų rajono tarybos 2018 m. gruodžio 20 d. sprendime Nr. T-249 „Dėl Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašų patvirtinimo“ yra neatitikimų tiek minėtame sprendime, tiek buhalterinėje apskaitoje:

P. Kalpoko gatvė nurodyta Tarybos patvirtintame Biržų miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašė (2 priedas) ir Biržų rajono savivaldybės kaimiškųjų vietovių vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių), nesutampančių su numerius turinčiais vietinės reikšmės viešaisiais keliais, sąrašė (1 priedas). Pagal REGIA arba regionų geoinformacinės aplinkos paslaugos duomenis, minėta gatvė priklauso Širvėnos seniūnijai ir iš Biržų miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašo turi būti išbraukta. Į Vabalninko miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašą neįtraukta Paryžiaus gatvė.

⁵⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. balandžio 19 d. įsakymas Nr. 1K-152 (su vėlesniais pakeitimais), 18 priedas.

⁵¹ Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2018 m. liepos 16 d. audito ataskaita Nr. K14-7 „Dėl Biržų rajono savivaldybės 2017 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir turto naudojimo audito rezultatų“

Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2019 m. liepos 15 d. audito ataskaita Nr. K14-10 „Dėl Biržų rajono savivaldybės 2018 m. konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir turto naudojimo audito rezultatų“

⁵² Biržų rajono tarybos 2018 m. gruodžio 20 d. sprendimas Nr. T-249 „Dėl Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašų patvirtinimo“

Buhalterinėje apskaitoje dar 2019 metais buvo P. Kalpoko gatvė apskaitoma dviem inventoriniais numeriais: P. Kalpoko gatvės asfalto dangos remontas, inv. Nr. 171330018, likutinė vertė – 11,09 tūkst. Eur ir P. Kalpoko asfaltuota g., inv. Nr. 01302109, likutinė vertė – 9,5 tūkst. Eur. Audito metu minėtas neatitikimas buhalterinėje apskaitoje ištaisytas, vadovaujantis Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu⁵³ P. Kalpoko gatvė sujungta kaip vienas turto vienetas ir iš Biržų miesto perduotas į Širvėnos seniūnijos balansą.

Pastebėjimas. Pagal patvirtintą Vabalninko miesto vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) sąrašą, Savivaldybės administracijos balanse neapskaitoma Beržų, Pušų, Vyšnių gatvės, Beržų, Kadagių, Tuopų, Vyšnių takai, tačiau apskaitomos gatvės, kurių sąraše nėra (Paryžiaus, B. Sruogos, J. Biliūno, S. Neries, J. Naujalio). Neteisingai apskaitoje nurodyti gatvių ilgiai.

Patvirtintame Biržų rajono savivaldybės kaimiškųjų vietovių vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių), nesutampančių su numerius turinčiais vietinės reikšmės viešaisiais keliais, sąraše patvirtintos gatvės, kurios suskirstytos pagal gyvenamąsias vietas bei seniūnijas.

Pastebėjimas. Negalime palyginti Savivaldybės administracijos buhalterinės apskaitos duomenų dėl kaimiškųjų vietovių vietinės reikšmės viešųjų kelių (gatvių) su sąrašu dėl didelių neatitikimų. Per 2019 m. buhalterinėje apskaitoje užpajamuota ir į ilgalaikio turto grupę „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ įtraukta tik 15 gatvių.

Biržų rajono tarybos 2018 m. lapkričio 29 d. sprendimu Nr. T-238 „Dėl Biržų rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schemos keitimo patvirtinimo“ patvirtinta Biržų rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo schema, kurioje pateikti Biržų rajono savivaldybės vietinės reikšmės viešųjų kelių ruožų duomenys pagal seniūnijas.

Pastebėjimas. Savivaldybės administracijos buhalterinės apskaitos duomenys vietinės reikšmės kelių apskaitoje pagal minėtą teisės aktą nėra patikslinti, todėl Savivaldybės tarybos patvirtintu sprendimu Biržų rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės viešųjų kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schemos sąrašas nesutampa su buhalterinės apskaitos duomenimis.

Išvada. Dėl išvardintų neatitikimų, negalime patvirtinti, kad į turto grupę „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ įtraukti visi Savivaldybei nuosavybės teise priklausantys vietinės reikšmės keliai ir gatvės. Darytina išvada, kad vietinės reikšmės kelių (gatvių) apskaita savivaldybėje nėra tiksli. Dėl to mes negalime patvirtinti, kad Savivaldybės konsoliduotoje finansinės būklės ataskaitoje paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną A.II.3 „Infrastruktūros ir kiti statiniai“ eilutėje įtrauktų vietinės reikšmės kelių (gatvių) – 5501,69 tūkst. Eur likutinė suma yra teisinga.

3.4.2. Dėl biologinio turto

Savivaldybės administracijos Buhalterinės apskaitos skyriaus 2018 m. gruodžio 31 d. duomenimis, Savivaldybė turėjo biologinio turto už 201,61 tūkst. Eur. Pagal finansinės būklės ataskaitą 2019 m. gruodžio 31 d. Biržų rajono savivaldybės biologinio turto vertė – 352,47 tūkst. Eur.

Per 2019 m. pagal 2019 m. birželio 28 d. biologinio turto pirminio įvertinimo aktą buvo užpajamuotas P. Jakubėno parkas, inv. Nr. 01920003, vertė – 150,86 tūkst. Eur.

Viena iš savivaldybių savarankiškų funkcijų – kraštovaizdžio, nekilnojamųjų kultūros vertybių ir savivaldybės įsteigtų saugomų teritorijų tvarkymas ir apsauga, savivaldybės teritorijoje esančių želdynų, želdinių apsauga, tvarkymas ir kūrimas, inventorizacijos, apskaitos, atskirųjų želdynų žemės sklypų kadastrinių matavimų ir įrašymo į Nekilnojamojo turto registrą organizavimas ir stebėseną⁵⁴.

Želdynų ir želdinių inventorizavimo ir apskaitos taisyklės⁵⁵ numato, kad Želdynų ir želdinių inventorizavimas savivaldybės lygiu atliekamas kas dešimt metų. Biržų rajono savivaldybės tarybos sprendimu patvirtintas Biržų rajono savivaldybės parkuose ir skveruose

⁵³ Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2020 m. kovo 12 d. įsakymas Nr. A-190 „Dėl turto perdavimo iš balanso į balansą“ 2.1 p.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais) 6 str. 26 d.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. sausio 8 d. įsakymas Nr. D1-5 3 p.

esančių želdinių tvarkymo projektas, kurį parengė Lietuvos žemės ūkio universitetas 2008–2009 metais. Pagal atliktą inventORIZaciją sudarytas parkų ir skverų sąrašas, kuriame nustatyta, kad Biržų mieste yra 11 parkų ir 5 skverai, Biržų rajone – 19 parkų, skverų, aikščių ir maudyklų.

Pastebėjimas. Atkreipiame dėmesį, kad Savivaldybės Želdynų ir želdinių inventORIZacija atlikta 2009 m., o vadovaujantis Želdynų ir želdinių inventORIZavimo ir apskaitos taisyklių nuostata, kad Želdynų ir želdinių inventORIZAVIMAS savivaldybės lygiu atliekamas kas dešimt metų, Savivaldybė turėtų imtis atitinkamų procedūrų dėl Želdynų ir želdinių inventORIZacijos.

Nuo 2015 m. Biržų rajono savivaldybės biudžeto vykdymo ir turto naudojimo bei konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio audito ataskaitoje⁵⁶ Kontrolės ir audito tarnyba teikia pastebėjimus ir rekomendacijas dėl biologinio turto valdymo ir apskaitos:

1. Suderinti ir patikslinti Biržų miesto ir rajono parkų ir skverų sąrašus.
2. Parkų ir skverų želdinių apskaitą tvarkyti teisės aktų nustatyta tvarka.

Savivaldybės administracija nurodė rekomendacijų įgyvendinimo terminą – 2025 m. gruodžio 31 d.

Biržų rajono savivaldybės administracijos biologinio turto ir mineralinių išteklių apskaitos ir vertinimo tvarkos aprašo 43 p. ir 44 p. nurodyta, kad inventORIZacijos komisija apžiūri kiekvieną biologinio turto vienetą. Radusi apskaitoje neužregistruoto biologinio turto, taip pat biologinio turto, apie kurį apskaitoje nėra jį apibūdinančių duomenų, inventORIZacijos komisija į sutikrinimo žiniaraštį privalo įrašyti trūkstamus šio biologinio turto duomenis. Savivaldybės biologinio turto inventORIZacija atlikta formaliai, tik į buhalterinę apskaitą įtrauktam turtui.

Pastebėjimas. Dalis Savivaldybėje parkų ir skverų želdinių neįteisinti, buhalterinėje apskaitoje neapskaityti. Savivaldybės vykdoma želdynų ir želdinių apsauga, priežiūra ir apskaita neatitinka nustatytų Želdynų įstatymo nuostatų⁵⁷. Remdamiesi nustatytomis ir neištaisytomis neatitiktimis, negalime patvirtinti Finansinės būklės ataskaitos B. dalies „Biologinis turtas“ likučio – 352,47 tūkst. Eur teisingumo.

3.4.3. Nebaigtos statybos apskaita

Biržų rajono savivaldybės administracijos buhalterinėje apskaitoje „Nebaigtos statybos“, straipsnyje 2019-12-31 apskaityta iš viso turto – 9025,75 tūkst. Eur. Audito metu peržiūrėjus buhalterinės apskaitos ilgalaikio turto pagal dimensijas žiniaraščiuose „Nebaigta statyba“ užregistruotus objektus, nustatyta:

Turto grupėje „Nebaigta statyba“ užregistruoti objektai:

„Biržų r. Medeikių kaimo viešosios infrastruktūros atnaujinimas“, vertė 192,73 tūkst. Eur, nors pagal 2019 m. gegužės 28 d. deklaraciją apie statybos užbaigimą Nr. 0045 statyba užbaigta, tačiau buhalterinėje apskaitoje turtas neperkeltas iš nebaigtos statybos;

„Biržų r. Papilio miestelio viešosios infrastruktūros atnaujinimas“, vertė 209,74 tūkst. Eur, nors pagal 2019 m. birželio 14 d. deklaraciją apie statybos užbaigimą Nr. 0052 statyba užbaigta, tačiau buhalterinėje apskaitoje turtas neperkeltas iš nebaigtos statybos;

„Biržų r. Rinkuškių kaimo viešosios infrastruktūros atnaujinimas“ vertė 151,77 tūkst. Eur, nors pagal 2019 m. gegužės 8 d. deklaracijas apie statybos užbaigimą Nr. 0046 ir Nr. 0047 statyba užbaigta, tačiau buhalterinėje apskaitoje Turtas neperkeltas iš nebaigtos statybos.

Pastebėjimas. Savivaldybės administracijoje nėra nustatytos tvarkos ir nėra užtikrinama kontrolė, kad pasibaigus projektams ar statybos darbams būtų laiku perkeliamas turtas iš nebaigtos statybos į atitinkamą turto grupę.

2019 m. atliekant audito procedūras Savivaldybės administracijos ilgalaikio turto apskaitos srityje įsitikinta, kad nebaigtos statybos sąskaitoje yra likę objektų (pvz., apskaitomų nuo 2001 m. „Dunojėlio Nr. 3 Papilio sen.“, inv. Nr. 01902422, vertė 2,03 tūkst. Eur; nuo 2005 m. „Administracinio pastato renovacija“, inv. Nr. 01900458, vertė 296,60 tūkst. Eur; nuo 2009 m.

⁵⁶ 2016 m. liepos 15 d. Biržų rajono savivaldybės 2015 m. biudžeto vykdymo ir turto naudojimo bei konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio audito ataskaita Nr. K14-4.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo 10 straipsnis.

„Biržų m. Skratiškių g. lietaus nuotakyno rekonstrukcija“, inv. Nr. 01902420, vertė 2,4 tūkst. Eur) ir šiam turtui neskaičiuotas nuvertėjimas. Vadovaujantis 22-ojo VSAFAS standarto⁵⁸ 12 p. nuostatomis – „viešojo sektoriaus subjektas, vertindamas, ar statybos darbų sustabdymas reiškia turto (nebaigtos statybos) nuvertėjimą, turi atsižvelgti į tai, ar statybos darbai yra laikinai atidedami, ar išlieka ketinimai ir yra patvirtinti planai tęsti darbus, ar statybos darbų nenumatoma baigti. Jeigu statybos darbai yra tik nukeliami iki konkrečios datos ateityje, ne ilgesniam nei dvylikos mėnesių laikotarpiui, turto nuvertėjimas nėra vertintinas“. Tokiu atveju, kai statybos darbai nevykdomi ilgiau kaip 12 mėnesių, statybos darbams (nebaigta statybai) nuvertėjimas turėtų būti paskaičiuotas.

2019 m. spalio 4 d. įsakymu Nr. A-771 „Dėl 2019 m. inventorizacijos komisijos sudarymo“ sudaryta 2019 metų inventorizacijos komisija į Savivaldybės administracijos balansą įtraukto ir neįtraukto, Savivaldybei priklausančio savivaldybės bei valstybės nuosavybės teise ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto, biologinio, trumpalaikio turto, atsargų, **nebaigtos statybos darbų**, vertybinių popierių, mokėtinų ir gautinų skolų įsipareigojimų metinei inventorizacijai atlikti. Tačiau komisija jokių pasiūlymų ir išvadų dėl nebaigtos statybos darbų nepateikė.

Buhalterinės apskaitos įstatymo⁵⁹ 12 str. 4 d. reglamentuojama, kad „apskaitos registruose ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių duomenys užregistruojami ūkinės operacijos arba ūkinio įvykio dieną, arba iškart po to, kai yra galimybė tai padaryti, bet ne vėliau kaip per 4 mėnesius.“

Turto grupėje „Nebaigta statyba“ užregistruoti objektai:

„Senamiesčio a. rek. prie Nepriklausomybės paminklo“ inv. Nr.01900057, 2006-01-01, vertė – 556,74 tūkst. Eur;

„Vilniaus g. apšvietimo rekonstrukcija“ inv. Nr. 01900059, 2006-01-01, vertė – 61,45 tūkst. Eur;

„Respublikos g. apšvietimo tinklų rekonstrukcija“ inv. Nr. 01900065, 2008-12-01, vertė – 102,67 tūkst. Eur;

„Nebaigta statyba ir ilgal. turto kūrimas“ inv. Nr. 121010122, 2008-12-10, vertė 30,39 tūkst. Eur,

„Vėjo g. Biržų m. tėsinio ir pėsčiųjų tako s-ba“ inv. Nr. 01900055, 2010-05-18, vertė – 220,42 tūkst. Eur.

*Pastebėjimas. Savivaldybės administracija tvarkydama ilgalaikio turto apskaitą nesivadovauja 12-ojo „Ilgalaikis materialusis turtas“, bei 22-ojo „Turto nuvertėjimas“ viešojo sektoriaus apskaitos ir atskaitomybės standartų (VSAFAS)⁶⁰ nuostatomis. Dėl neįvertintų ilgalaikio materialiojo turto statybos užbaigimo deklaracijų ir turto nuvertėjimo požymių nėra galimybės įsitikinti ir **negalime patvirtinti**, kad Savivaldybės administracijos Finansinės būklės ataskaitos 2019 m. gruodžio 31 d. straipsnyje A.II.10 „Nebaigta statyba ir išankstiniai mokėjimai“ nurodyta suma (9025,75 tūkst. Eur) yra teisinga. Taip pat negalime patvirtinti, kad D. „Finansavimo sumos“ eilutėje įtrauktos finansavimo sumos iš valstybės biudžeto – 3710,26 tūkst. Eur, iš Savivaldybės biudžeto – 2330,75 tūkst. Eur, iš Europos Sąjungos – 2966,69 tūkst. Eur yra teisingos ir kad į sukaupytą perviršį ar deficitą F. III eilutėje įtraukta 18,05 tūkst. Eur suma teisinga.*

⁵⁸ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. 1K-229 (su vėlesniais pakeitimais).

⁵⁹ Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais).

⁶⁰ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2008-05-08 įsakymas Nr. 1K-174 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 12-ojo standarto patvirtinimo“, 2008-07-04 įsakymas Nr. 1K-229 „Dėl viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 22-ojo standarto patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

4. TURTO IR LĖŠŲ VALDYMO, NAUDOJIMO, DISPONAVIMO JAIS TEISĖTUMO VERTINIMAS

4.1 Dėl ugdymo įstaigų mokytojų etatinio apmokėjimo

Teisės aktais⁶¹ nustatyta, kad mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų darbo užmokestį sudaro pareiginė alga, kurios pastovioji dalis nustatoma pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo (toliau – Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymas) 5 priedą, atsižvelgiant į kiekvienai grupei nustatytus kriterijus⁶². Darbuotojo pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientą nustato įstaigos vadovas, o biudžetinės įstaigos vadovo – savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija. Darbo apmokėjimo sistema nustatoma kolektyvinėje sutartyje ir (ar) vidaus ar darbo tvarkos taisyklėse, kur detalizuojami pareiginės algos pastoviosios dalies nustatymo kriterijai.

Patikrinimo metu atlikome Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos, Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos, Biržų r. Germanišio mokyklos-daugiafunkcio centro, Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos, Biržų r. Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro, Biržų r. Vabalninko B. Sruogos gimnazijos, Biržų rajono Medeikių pagrindinės mokyklos, Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos, Biržų rajono Pabiržės pagrindinės mokyklos, Biržų rajono Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinės mokyklos, Biržų rajono Papilio pagrindinės mokyklos ir Biržų „Saulės“ gimnazijos dokumentų patikrinimą, susijusį su mokytojų darbo apmokėjimu už veiklos sudėtingumą, darbo valandų paskirstymą už profesinį tobulėjimą ir veiklas mokyklos bendruomenei.

4.1.1. Dėl koeficientų nustatymo vykdant sudėtingą veiklą

Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų darbo užmokestis sudaromas atsižvelgiant į pedagoginio darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją ir veiklos sudėtingumą. Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 5 priedo 1 skyriaus 1 punkte pateikiami pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai, kurie taikomi darbuotojams, turintiems konkretų pedagoginio darbo stažą ir kvalifikacinę kategoriją, tačiau to paties skyriaus 2 punkte nustatyti koeficientų dėl veiklos sudėtingumo mokytojams didinimo intervalai procentais (1–15 proc.) bei išvardinti kriterijai⁶³,

⁶¹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymas 5 straipsnio 2 dalis, 7 straipsnio 9 ir 10 dalys, 8 straipsnio 1–3, 7 dalys.

⁶² Nustatant pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientą mokyklų vadovams, jų pavaduotojams ugdymui atsižvelgiama į mokykloje ugdomų mokinių skaičių, pedagoginio darbo stažą ir veiklos sudėtingumą, mokyklų ugdymą organizuojantiems skyrių vedėjams – į pedagoginio darbo stažą ir veiklos sudėtingumą, mokytojams ir pagalbos mokiniui specialistams – į pedagoginio darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją ir veiklos sudėtingumą.

⁶³ 1. Dirbantiems bendrojo ugdymo mokyklose, įstaigose, vykdančiose profesinio mokymo, neformaliojo švietimo programas (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas), kurių klasėje (grupėje) ugdomi vienas ir daugiau mokinių, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turinčių vidutinius, didelius ar labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius. 2. Dirbantiems bendrojo ugdymo mokyklose (klasėse), skirtose mokiniams, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintiems didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, pagal bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo programas (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas). 3. Dirbantiems bendrojo ugdymo mokyklose (klasėse), skirtose mokiniams, dėl nepalankių aplinkos veiksnių turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, pagal bendrojo ugdymo ir neformaliojo švietimo programas (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas). 4. Dirbantiems profesinio mokymo įstaigose (skyriuose, grupėse, klasėse), skirtose mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas). 5. Dirbantiems socialinės globos įstaigose, skirtose vaikams. 6. Mokantiems mokinį, kuriam dėl ligos ar patologinės būklės skirtas mokymas namuose. 7. Mokantiems pagal tarptautinio bakalaureato programas. 8. Mokantiems vieną ir daugiau užsieniečių ar Lietuvos Respublikos piliečių, atvykusių gyventi į Lietuvos Respubliką, nemokančių valstybinės kalbos, dvejus metus nuo mokinio mokymosi pradžios Lietuvos Respublikoje pagal bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programas. 9. Mokantiems dalykus lietuvių kalba bendrojo ugdymo mokyklų, kuriose įteisintas mokymas tautinės mažumos kalba, III ir IV gimnazijų klasėse. 10. Vilniaus rajono, Šalčininkų rajono, Elektrėnų savivaldybės, Širvintų rajono, Švenčionių rajono, Trakų rajono, Visagino savivaldybės ir Vilniaus miesto savivaldybių teritorijose esančiose bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose įteisintas mokymas lietuvių kalba, mokytojams, dirbantiems pradinėse klasėse (jeigu klasėje mokosi 10 ir daugiau mokinių ir iš jų ne mažiau kaip 50 procentų nemoka valstybinės kalbos).

kuriuos atitikus taikomi minėti procentai. Taip pat koeficientai *gali būti didinami iki 20 procentų pagal kitus biudžetinės įstaigos darbo apmokėjimo sistemoje nustatytus kriterijus*. Pagal šio skyriaus 3 punktą, jeigu mokytojo, dirbančio pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas) (toliau – mokytojas), veikla *atitinka du ir daugiau nustatytų kriterijų, jo koeficientas didinamas ne daugiau kaip 25 procentais*. Koeficientų didinimo dėl veiklos sudėtingumo kriterijai, atsižvelgiant į veiklos sudėtingumo apimtį, detalizuojami biudžetinės įstaigos darbo apmokėjimo sistemoje.

Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo⁶⁴ 4 priedo 2 p. nustatyta, kad pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos sudėtingumo mokytojams didinami 3–15 procentų nedetalizuojant procentų paskirstymo.

Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemos⁶⁵ 47 p. aiškiai nustatyta, kad mokytojams, kurių klasėje ugdomi vienas ir daugiau mokinių, dėl įgimtų ir įgytų sutrikimų turinčių vidutinių, didelių arba labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių, pastoviosios dalies koeficientai didinami 1–3 proc. (priklausomai nuo specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių skaičiaus klasėje: 1 mokiny – 1 proc.).

Biržų r. Germanišio mokyklos-daugiafunkcio centro Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemoje⁶⁶ 45.3 p. nustatyta, kad mokytojams ir logopedui pastoviosios dalies koeficientai, pareiginės algos koeficientai dėl veiklos sudėtingumo bei kiti priedai nustatomi Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 5 priedu, atsižvelgiant į pedagoginio darbo stažą, kvalifikacinę kategoriją ir veiklos sudėtingumą, tačiau nedetalizuoti.

Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos⁶⁷ 30 p. aiškiai nustatyta, kad mokytojams pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos sudėtingumo didinami:

1. Dirbant su specialiųjų poreikių vaikais pagal vaikų skaičių klasėje: 1–2 mokiniai – 2 proc.; 3–5 mokiniai – 3 proc.; 6–8 mokiniai – 4 proc.; 9–11 mokinių – 5 proc.
2. Mokantiems vieną ar daugiau užsieniečių ar LR piliečių, atvykusių gyventi į Lietuvos Respubliką, nemokančių valstybinės kalbos, dvejus metus nuo mokinio mokymosi pradžios Lietuvos Respublikoje pagal bendrojo ugdymo programą – 3 proc.

Biržų rajono Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro darbuotojų darbo apmokėjimo sistemoje⁶⁸ ir **Biržų r. Vabalninko B. Sruogos gimnazijos** darbo apmokėjimo sistemos 4 priede pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos sudėtingumo mokytojams pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientų didinimo procentai nedetalizuoti, t. y. nurodomi intervalais, pavyzdžiui Darbo užmokesčio apskaitos tvarkos apraše nurodoma, kad pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos sudėtingumo didinami 1–15 procentų, o įstaigos vadovo atskiru sprendimu pastoviosios dalies koeficientai gali būti didinami iki 20 procentų.

Biržų rajono Medeikių pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemos aprašo⁶⁹ 18 p. neteisingai suformuotas ir išdėstytas mokytojų pareiginės algos pastoviosios dalies didinimas, nėra nustatytų konkrečių pareiginės algos pastoviosios dalies didinimo procentų.

Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemos apraše⁷⁰ aiškiai nustatyti pareiginės algos pastoviosios dalies

⁶⁴ Patvirtintas Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos direktoriaus 2018 m. rugsėjo 3 d. įsakymu Nr. V-66 (2019 m. sausio 2 d. pakeitimas Nr. V-1).

⁶⁵ Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 2 d. įsakymas Nr. V-111 „Dėl Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemos aprašo patvirtinimo“.

⁶⁶ Biržų r. Germanišio mokyklos-daugiafunkcio centro direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 30 d. įsakymas Nr. O-51 „Dėl Biržų r. Germanišio mokyklos-daugiafunkcio centro darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo patikslintos sistemos nuo 2019 m. rugsėjo 2 dienos tvirtinimo“.

⁶⁷ Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-172 „Dėl Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos patvirtinimo“.

⁶⁸ Biržų r. Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 30 d. įsakymas Nr. V-57 „Dėl Biržų r. Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo tvirtinimo“.

⁶⁹ Biržų r. Medeikių pagrindinės mokyklos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 3 d. įsakymas Nr. V-127 „Dėl Biržų r. Medeikių pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemos aprašo tvirtinimo“.

koeficiento didinimo procentai dėl veiklos sudėtingumo; dėl mokinių mokymo, kuriems dėl ligos ar patologinės būklės skirtas mokymas namuose; mokantiems vieną ar daugiau užsieniečių ar LR piliečių, atvykusių gyventi į Lietuvos Respubliką, nemokančių valstybinės kalbos, dvejus metus nuo mokinio mokymosi pradžios Lietuvos Respublikoje pagal bendrojo ugdymo programas bei pagal kitus kriterijus.

Biržų rajono Pabiržės pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemoje⁷¹ nustatyta, kad pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos sudėtingumo mokytojams didinami 1–15 procentų arba gali būti didinami iki 20 procentų pagal kitus biudžetinės įstaigos darbo apmokėjimo sistemoje nustatytus kriterijus, tačiau procentai darbo apmokėjimo sistemoje nedetalizuoti.

Biržų rajono Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinės mokyklos mokytojų darbo krūvio sandaros aprašo⁷² 15 p. neteisingai nustatyta nuostata, kad mokyklos vadovas, suderinęs su darbo taryba, vadovaudamasis specialiojo ugdymo komisijos išvadomis ir esant pakankamai lėšų, didina koeficientą 3% mokytojams dėl veiklos sudėtingumo.

Biržų rajono Papilio pagrindinės mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos⁷³ 14.3 p. neteisingai nustatyta, kad pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos sudėtingumo gali būti didinami 1–15 procentų, kai klasėje ugdomi vienas ar daugiau mokinių, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turinčių vidutinius, didelius ar labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius;

1. vienas mokiny, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintis vidutinius specialiuosius ugdymosi poreikius – 1%;

2. vienas mokiny, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintis didelius specialiuosius ugdymosi poreikius – 3%;

3. vienas mokiny, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintis labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius – 5%.

Tačiau pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientai dėl veiklos sudėtingumo mokytojams, dirbantiems pagal priešmokyklinio ugdymo programą, kai grupėje ugdomi 2 ir daugiau mokinių, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turinčių didelių ar labai didelių specialiųjų ugdymosi poreikių ir mokytojams, dirbantiems jungtinėje ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėje, nustatyti intervalais.

Biržų „Saulės“ gimnazijos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos⁷⁴ 16 p. neteisingai suformuluota nuostata, kad esant lėšų gimnazijoje dirbantiems mokytojams pareiginės algos pastoviosios dalies koeficientas dėl veiklos sudėtingumo gali būti didinamas:

1. Trimis procentais, jeigu grupėje mokomi 2–3 dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintys vidutinius specialiuosius ugdymosi poreikius mokiniai arba 1 dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintis didelių arba labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius mokiny, jeigu rengiamos ugdymo programos arba taikomi alternatyvūs mokymo būdai ir metodai.

2. Penkiais procentais, jeigu grupėje mokomi 4–5, dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintys vidutinius specialiuosius ugdymosi poreikius, mokiniai arba 2 dėl įgimtų ar įgytų sutrikimų turintys didelius arba labai didelius specialiuosius ugdymosi poreikius mokiniai, jeigu rengiamos ugdymo programos arba taikomi alternatyvūs mokymo būdai ir metodai.

⁷⁰ Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 30 d. įsakymas Nr. V-293 „Dėl Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemos aprašo patvirtinimo“ 37 p.

⁷¹ Biržų r. Pabiržės pagrindinės mokyklos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 2 d. įsakymas Nr. V-149 „Dėl Biržų r. Pabiržės pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemos“.

⁷² Biržų r. Pačeriaukštės P. Poškaus pagrindinės mokyklos direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 30 d. įsakymas Nr. V-70 „Dėl Biržų r. Pačeriaukštės P. Poškaus pagrindinės mokyklos mokytojų darbo krūvio sandaros aprašo“.

⁷³ Biržų r. Papilio pagrindinės mokyklos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 23 d. įsakymas Nr. V-193 „Dėl Biržų r. Papilio pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemos“.

⁷⁴ Biržų „Saulės“ gimnazijos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 2 d. įsakymas Nr. V-84 „Dėl Biržų „Saulės“ gimnazijos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos“.

Išvados:

Nors teisinis reguliavimas įstatyminiu lygmeniu ir įpareigoja ugdymo įstaigą detalizuoti biudžetinės įstaigos darbo apmokėjimo sistemą, tačiau, susipažinę su mokyklų vadovų patvirtintomis darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkomis, nenustatėme, kad ne visose detalizuojama konkrečiai ugdymo įstaigai tvarka, iš kurios būtų aišku, kokiam kriterijui taikomas konkretus procentų skaičius toje ugdymo įstaigoje arba jų taikytini intervalai. Kai kuriais atvejais dėl veiklos sudėtingumo nustatomas koeficientas intervalais (pvz. nuo 1 iki 15 proc.), tokiu atveju atsiranda rizika, kad už tuos pačius darbus skirtingiems mokytojams gali būti paskirti skirtingi koeficientai.

Ne visos įstaigos yra nusimačiusios galimybę didinti koeficientus iki 20 procentų pagal kitus biudžetinės įstaigos darbo apmokėjimo sistemoje nustatytus kriterijus, kaip numatyta Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 5 priedo I skyriaus 2.1 punkte.

Biržų „Saulės“ gimnazijos, Biržų rajono Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinės mokyklos, Biržų rajono Papilio pagrindinės ir Biržų rajono Medeikių pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemose neteisingai formuluojamos nuostatos dėl koeficiento nustatymo pagal veiklos sudėtingumą. Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 5 priedo I skyriaus 2 punkte nustatyti koeficientų dėl veiklos sudėtingumo mokytojams didinimo intervalai procentais (1–15 proc.) bei išvardinti kriterijai, kuriuos atitikus taikomi minėti procentai. Todėl jie ne gali būti didinami, o privalo būti padidinti.

4.1.2. Dėl valandų, susijusių su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenei

Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą⁷⁵ mokytojo darbo krūvio sandarą pagal ugdymo programas nustato įstaigos vadovas, neviršydamas nustatytų valandų skaičiaus per mokslo metus⁷⁶ ir įstaigai skirtų asignavimų ugdymo reikmėms. Mokytojų darbo laiką sudaro: a) kontaktinės valandos⁷⁷ ir valandos ugdomajai veiklai planuoti, pasiruošti pamokoms, mokinių mokymosi pasiekimams vertinti, vadovauti klasei (grupei)⁷⁸ ir b) valandos, susijusios su profesiniu tobulėjimu ir su veikla mokyklos bendruomenei⁷⁹.

Pagal teisės aktus⁸⁰ nustatyta, kad valandų, susijusių su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenei, skaičius mokytojo pareigybei per mokslo metus nustatomas, atsižvelgiant į minimalų valandų skaičių⁸¹, skiriamą kiekvienam mokytojui privalomoms veikloms, ir į valandų, viršijančių minimalų nustatytą valandų skaičių⁸², kuris nustatomas atsižvelgiant į neprivalomas veiklas, kurios skiriamos mokytojams individualiai. Neprivalomoms veikloms valandos gali būti skiriamos neviršijant nustatyto maksimalaus valandų su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenei skaičiaus⁸³ ir neviršijant mokytojo pareigybei per mokslo metus nustatyto darbo valandų skaičiaus iš viso⁸⁴. Veiklos mokyklos bendruomenei mokytojui numatomos mokyklos vadovui ir mokytojui susitarus dėl konkretaus veiklų mokyklos bendruomenei sąrašo ir šioms veikloms vykdyti mokytojo darbo krūvio sandaroje skiriamų valandų, neviršijant maksimalaus valandų, susijusių su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenei, skaičiaus.

⁷⁵ Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 8 straipsnio 7 dalis, 5 priedo 5, 7, 10 punktai, Mokytojų darbo krūvio sandaros nustatymo tvarkos 3 punktas.

⁷⁶ 1512 valandų.

⁷⁷ Skiriamos bendrojo ugdymo srities (dalyko), profesinio mokymo, formalųjį švietimą papildančio ugdymo programoms įgyvendinti pagal ugdymo (mokymo) planuose numatytas valandas, neformaliojo švietimo programoms (išskyrus ikimokyklinio, priešmokyklinio ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo programas) – pagal programoje numatytas valandas.

⁷⁸ 1010–1410 valandų per metus.

⁷⁹ 102–502 valandos per metus.

⁸⁰ Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 5 priedo 6 punktas, Mokytojų darbo krūvio sandaros nustatymo tvarkos 7 punktas, Mokytojų veiklų mokyklos bendruomenei aprašo 4, 6 ir 7 punktai ir Mokytojų veiklų, susijusių su profesiniu tobulėjimu, aprašo 4 punktas.

⁸¹ 102 valandos per metus.

⁸² Iki 400 valandų per metus.

⁸³ 502 valandos per metus.

⁸⁴ 1512 valandų per metus.

Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašas⁸⁵ pasikeitus 2019 m. rugsėjo 1 d. Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymui nėra patikslintas, todėl mokyklos darbo apmokėjimo tvarkos apraše nustatytos valandos funkcijoms, susijusioms su veikla mokyklos bendruomenei, vykdyti neatitinka nustatyto teisinio reglamentavimo. Mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašas pakeistas tik 2020 m. sausio 2 d.⁸⁶ Mokykla veiklų mokyklos bendruomenei plano (sąrašo), kuriame būtų aiškus veiklų valandų paskirstymas, nėra nusistačiusi. Su kiekvienu mokytoju mokyklos vadovas dėl veiklų mokyklos bendruomenėje tariausi individualiai, mokytojui užpildant numatomus papildomus darbus ir valandų skaičių per savaitę lentelėje „Dėl etatinio (pareigybės aprašui ir etato dydžio nustatymui)“. Kai kuriais atvejais minėtose lentelėse nėra įrašytų valandų skaičiaus per savaitę.

Mokykloje dviem mokytojams skirta daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos.

Biržų rajono Papilio pagrindinės mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos 3 priede nustatytos valandos skirtos veikloms profesiniam tobulėjimui ir veikloms bendruomenei, kurių didžioji dalis nustatyta intervalais. Mokyklos mokytojų darbo krūvio sandaroje ir darbo užmokesčio paskaičiavimo dokumentuose⁸⁷ paskirtos valandos veikloms profesiniam tobulėjimui ir veikloms bendruomenei kai kuriems mokytojams nesutampa su mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos 3 priede nustatytomis valandomis.

Mokykloje kai kuriems mokytojams skirta daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos.

Biržų rajono Pabiržės pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemoje nustatyta, kad valandos veikloms mokyklos bendruomenei ir profesiniam tobulėjimui 102–502 val. per metus. Etatui privalomos 102 val. per metus, kitos valandos (iki 400 val. per metus) skiriamos, atsižvelgiant į patvirtintą veiklų sąrašą ir mokytojo atliekamas veiklas. Mokykloje patvirtinto veiklų sąrašo nėra. Mokyklos nekontaktinės valandos, funkcijoms, susijusioms su veikla mokyklos bendruomenei vykdyti,⁸⁸ paskirstytos tik 5 mokytojams, nors skaičiuojama visiems mokytojams. Mokytojų, dirbančių pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas), veiklų mokyklos bendruomenei aprašo 6 p. nustatyta, kad veiklos, kurios gali būti sulygstamos su mokytoju individualiai, atsižvelgiant į jo turimą kvalifikacinę kategoriją, atliekamas funkcijas, numatytas pareigybės apraše, į mokyklos tikslus ir uždavinius.

Mokykloje taip pat nėra paskirstytų veiklų valandų, kurias mokytojas privalo atlikti mokyklos bendruomenei. Privalomos veiklos turi būti numatomos kiekvienam mokytojui, atsižvelgiant į ugdymo ar mokymo programos specifiką.

Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemos 42.3 p. nustatyta, kad valandų, susijusių su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenei skaičius, atsižvelgiant į mokyklai skirtas lėšas, kiekvienai mokytojo pareigybei skiriamos 126 metinės valandos profesiniam tobulėjimui. Nustatyta, kad valandos, susijusios su profesiniu tobulėjimu apskaičiuotos neteisingai. Dviem mokytojams, vykdantiems mokymą namuose, per mažai skirta valandų, susijusių su profesiniu tobulėjimu.

Mokyklos darbo apmokėjimo sistemos 1 priede aiškiai paskirstytos mokytojų darbo mokyklos bendruomenei valandos. Mokykloje kai kuriems mokytojams skirta daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos.

Biržų r. Germanišio mokyklos-daugiafunkcio centro Darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemoje kiti priedai nustatomi vadovaujantis Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymo 5 priedu. Mokyklos-daugiafunkcio centro bendruomeninių valandų plane

⁸⁵ Patvirtintas Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos direktoriaus 2018 m. rugsėjo 3 d. įsakymu Nr. V-66 (2019 m. sausio 2 d. pakeitimas Nr. V-1).

⁸⁶ Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos direktoriaus 2020 m. sausio 2 d. įsakymas Nr. V-4 „Dėl Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

⁸⁷ Patvirtinta Biržų r. Papilio pagrindinės mokyklos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. P-77.

⁸⁸ Patvirtinta 2019 m. rugsėjo 2 d. Biržų rajono Pabiržės pagrindinės mokyklos direktoriaus įsakymu Nr. V-145.

2019–2020 metams⁸⁹ dviem darbuotojams neteisingai suskaičiuotos bendruomeninės valandos per metus. Minėtame plane darbuotojams paskirstytos bendruomeninės veiklos nesutampa su direktoriaus įsakymuose kiekvienam mokytojui nustatytais veiklomis. Įsakymuose dėl darbuotojo darbo krūvio nėra aiškiai nustatyta ir apibrėžta, kiek valandų skirta už kiekvieną bendruomeninę veiklą.

Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos 29 p. nustatyta, kad mokyklos bendruomenei ir profesiniam tobulėjimui privaloma ne mažiau nei 102 val. 1 etatui per metus bei kitos iki 400 metinių valandų įtraukiamos į darbo krūvį pagal mokyklos poreikį, susitarus mokyklos vadovui ir mokytojui. Kitų veiklų valandos mokyklos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemoje didžioji dalis nurodyti intervalais.

Mokykloje kai kuriems mokytojams skirta daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos.

Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemos apraše nustatyta, kad už veiklas, kurias mokytojas privalo atlikti mokyklos bendruomenei, gali būti skirta nuo 5 iki 30 proc. nuo kontaktinių valandų per metus, tai prieštarauja mokytojų, dirbančių pagal bendrojo ugdymo, profesinio mokymo ir neformaliojo švietimo programas (išskyrus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programas), veiklų, susijusių su profesiniu tobulėjimu, aprašo nuostatoms. Tačiau Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos mokytojų 2019–2020 m. darbo krūvio sandaroje⁹⁰ mokytojams metinės veiklos mokyklos bendruomenei valandos skaičiuojamos nesilaikant Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemos apraše nustatytų reikalavimų. Pvz. mokytojams už veiklos bendruomenei pagal mokyklos apmokėjimo sistemą mokama nuo 5 iki 30 proc. kontaktinių valandų, o nustatoma nuo 5 iki 30 val.

Už veiklas, kurios gali būti sulygstamos su mokytoju individualiai nustatant įvairius intervalus. Tokiu atveju nėra aiškūs kriterijai, kodėl už tą pačią veiklą skirtingiems darbuotojams skiriami skirtingi procentai. Pavyzdžiui: už bendradarbiavimą su mokyklos darbuotojais mokinių ugdymo klausimais 13 darbuotojų skiriama 5 valandos per metus, 2 darbuotojams – 10 valandų per metus, 3 darbuotojams – 25 valandos per metus, 2 darbuotojams – 30 valandų per metus.

Mokykloje kai kuriems mokytojams skirta daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos.

Biržų rajono Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinės mokyklos veiklos, kurias mokytojas privalo atlikti mokyklos bendruomenei, ir veiklos, susijusios su profesiniu tobulėjimu, patvirtintos direktoriaus 2019 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V-70 bei suderintos mokyklos darbo taryboje. Jeigu mokytojas turi tik dalį etato, proporcingai skiriama valandų veikloms bendruomenei ir profesiniam tobulėjimui. Mokykloje vienam mokytojui yra skirtas maksimalus valandų skaičius (502 valandos) bendruomeninei veiklai ir profesiniam tobulėjimui, nors darbuotojas privalomoms veikloms turi tik 0,53 etato. Tokiam mokytojo valandų skaičiui yra pritarusi mokyklos mokytojų taryba. Tačiau Biržų rajono Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinės mokyklos veiklų mokyklos bendruomenei apraše⁹¹ nėra aiškiai apibrėžta, kokiais atvejais mokytojas gali turėti ir daugiau valandų minėtoms veikloms neturėdamas viso etato.

Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinės mokyklos veiklų mokyklos bendruomenei aprašo 5 p. nustatyta, kad valandos veikloms mokyklos bendruomenei skiriamos, atsižvelgiant į mokytojo turimą kontaktinių valandų ir valandų ugdomajai veiklai planuoti, pasiruošti pamokoms, vadovauti klasei skaičių etate. Privalomoms veikloms bendruomenei turėtų būti skiriama 102 valandos (jei suformuotas visas etatas). Jeigu mokytojas turi tik dalį etato, atitinkama proporcija numatomos valandos privalomoms veikloms bendruomenei (pvz., mokytojui dirbančiam 0,5 etato, privalomos

⁸⁹ Patvirtintas 2019 m. rugpjūčio 30 d. Biržų r. Germaniško mokyklos-daugiafunkcio centro direktoriaus įsakymu Nr. O-58.

⁹⁰ Patvirtinta 2019 m. rugpjūčio 30 d. Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos direktoriaus įsakymu Nr. K-106.

⁹¹ Patvirtinta 2019 m. rugsėjo 9 d. Biržų r. Pačeriaukštės P. Poškaus pagrindinės mokyklos direktoriaus įsakymu Nr. V-80.

51 val. veikloms mokyklos bendruomenei). Tačiau nėra aišku, kodėl darbuotojui, turinčiam daugiau nei 1 etatą, ši proporcija nėra taikoma.

Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinės mokyklos dokumentuose nėra nustatyta, kiek valandų skiriama tam tikrai veiklai vykdyti.

Biržų rajono Medeikių pagrindinės mokyklos darbo apmokėjimo sistemos apraše nėra nustatyta veiklų ir valandų, susijusių su profesiniu tobulėjimu ir su veikla mokyklos bendruomenėje. Atskiro veiklų plano (sąrašo) su nustatytomis valandomis mokykloje taip pat nėra. Mokykloje įstaigos direktorius su mokytoju susitaria dėl bendruomeninių veiklų ir joms skirtų valandų individualiai, surašant kontaktines darbo valandas ir kitas darbo valandas. Nustatyta, kad skaičiuojant minėtas valandas kai kuriais atvejais padarytos matematinės klaidos. Dviem mokytojams skirta mažiau valandų, nei nustatyta Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatyme.

Mokykloje vienam mokytojui skirta daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos.

Biržų „Saulės“ gimnazijos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos 15 p. nustatyta, kad veiklos mokyklos bendruomenei numatomos mokyklos vadovui ir mokytojui susitarus dėl konkretaus veiklų mokyklos bendruomenei sąrašo ir šioms veikloms vykdyti skiriamo laiko. Valandų, susijusių su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenei, skaičius mokytojo pareigybei per metus nustatomas, atsižvelgiant į mokytojo kontaktinių valandų skaičių. Toks išaiškinimas nėra tikslus ir konkretus, nes kai kuriems mokytojams, turintiems vienodą arba labai panašų kontaktinių valandų skaičių, valandos, skirtos papildomoms veikloms, skiriasi. Gimnazijos direktorius paaiškino, kad „turėdami vienodą kontaktinių valandų skaičių mokytojai vykdo skirtingas veiklas. Ne visos jos siejamos su kontaktinėmis valandomis. Pvz.: dirbantys su pirmomis mobiliomis grupėmis rengia mokinius olimpiadoms ir konkursams. Jeigu mokytojas turi dvi pirmąsias grupes (pirmokų ir antrokų), gauna valandas abiejų grupių rengimui, jeigu moko visų keturių klasių mokinius, jam skiriamos valandos kiekvienai klasei. Gimnazijos veiklos vertinimo grupės vadovui skiriama 80 valandų nariams po 40 val. Gimnazijos tarybos pirmininkui skiriama 5 valandomis daugiau negu nariams. Viskas aptarta ir suderinta su darbuotojais“.

Gimnazijos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemoje kai kurioms veikloms nustatytas konkretus valandų skaičius, tačiau didžiąjai veiklų daliai nustatyta, kad gali būti skirta iki tam tikrų valandų skaičiaus.

Gimnazijos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos 15 p. kai kurių veiklų mokyklos bendruomenės valandos nesutampa su profesinio tobulėjimo ir veiklų bendruomenei valandų paskirstymo mokytojams sąrašė⁹² nurodytomis valandomis, o nustatytos veiklos valandos ne visada atitinka jų paskirstymą mokytojams.

Pavyzdžiui, turinčių mokymosi problemų konsultavimo veiklai gimnazijos darbuotojų darbo apmokėjimo sistemoje nustatytos 74 val., tačiau mokytojams skiriama nuo 15 iki 80 val.

Gimnazijoje kai kuriems mokytojams skirta daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos.

Biržų rajono Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro mokytojų veiklų, susijusių su profesiniu tobulėjimu ir veiklų mokyklos bendruomenei, sąrašė⁹³ didžiąjai daliai veiklų valandos nustatytos intervalais. Mokykloje-daugiafunkciame centre nėra paskirstytų bendruomeninių valandų mokytojams pagal veiklas. Mokytojų tarybos protokole⁹⁴ tik šešiems mokytojams nustatytos bendros valandos bendruomenei, neišskiriant, kiek valandų už tam tikrą veiklą skiriama mokytojui. Su visais kitais mokytojais valandos bendruomenei ir profesiniam tobulėjimui aptartos su mokyklos direktoriais tik žodžiu.

Tik trims mokytojams nustatytos valandos, susijusios su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenėje neviršija nustatytų maksimalių 502 valandų skaičių proporcingai skaičiuojant nuo kontaktinių valandų. Vienam mokytojui, turinčiam 1,11 etato skirta 566 val.

⁹² Patvirtintas 2019 m. rugsėjo 2 d. Biržų „Saulės“ gimnazijos direktoriaus įsakymu Nr. V-85.

⁹³ Patvirtintas 2019 m. rugsėjo 2 d. Biržų r. Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro direktoriaus įsakymu Nr. K-38.

⁹⁴ Biržų rajono Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro 2019 m. rugpjūčio 30 d. mokytojų tarybos protokolai Nr. MTP-3.

bendruomeniniam darbui, šiuo atveju 9 val. mokytojui paskirta daugiau, nei leistina Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatyme.

Biržų r. Vabalninko B. Sruogos gimnazijos darbo apmokėjimo sistemoje kai kurioms veikloms, susijusioms su profesiniu tobulėjimu ir veikloms gimnazijos bendruomenei, valandos nustatytos intervalais. Pavyzdžiui: dalyvavimui tarptautiniuose, nacionaliniuose ir / ar regioniniuose projektuose ir / ar jų įgyvendinimui skiriama nuo 5 iki 70 val. Gimnazijos darbo apmokėjimo sistemoje nėra nustatyti kriterijai, pagal kuriuos būtų aiškūs valandų paskirstymas.

Gimnazijos darbo apmokėjimo sistemoje mokyklos projektų, skirtų mokyklos ugdymo turiniui kurti ir įgyvendinti, rengimui ir jų įgyvendinimui nustatyta nuo 5 iki 10 val., tačiau vienam mokytojui skirta 20 val.; brandos egzaminų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimų, nacionalinių mokinių mokymosi pasiekimų patikrinimų ir kitų mokymosi pasiekimų patikrinimų vykdymas ir mokinių rezultatų vertinimui nustatyta nuo 5 iki 20 val., dviem mokytojams skirta po 30 val.

Gimnazijoje trims mokytojams skirta daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos.

Išvados:

Teisinis reguliavimas detalizuoja veiklas, susijusias su profesiniu tobulėjimu ir skirtas mokyklos bendruomenei, ir teikia rekomendacijas dėl valandų paskirstymo tarp tam tikrų mokytojų kategorijų, bet nenustato maksimalaus faktinio galimo valandų skaičiaus konkrečiai kiekvienai veiklai. Biržų rajono savivaldybės mokyklos turi pasitvirtinusios savo darbo apmokėjimo sistemas, kuriose numatytas skirtingas valandų ir procentų taikymas už profesinį tobulėjimą ir bendruomenines veiklas. Biržų rajono savivaldybė netaiko vieningos sistemos šioms veikloms. Ne visos mokyklos turi nustatytas ir su mokyklos darbo taryba suderintas veiklų mokyklos bendruomenei planus (sąrašus), kuriame būtų aiškūs veiklų valandų paskirstymas. Taip pat nėra aišku, nes tvarkose nenumatyta, kaip vykdoma planuojamo skirti pasirinktai veiklai ir faktiškai išdirbto laiko kontrolė. Daugelyje ugdymo įstaigų bendruomeninių veiklų valandos nustatytos intervalais. Tokiu atveju galimos ydingos situacijos, kai vieniems mokytojams už tas pačias veiklas skiriamas mažesnis valandų skaičius, o kitiems – didesnis. Atsižvelgdami į tai, kad ugdymo įstaigos vadovas yra stipresnėje padėtyje nei jo vadovaujamoje įstaigoje dirbantis darbuotojas, ir siekdami išvengti nesąžiningų susitarimų tarp ugdymo įstaigos vadovo ir darbuotojo kitų toje ugdymo įstaigoje dirbančių darbuotojų atžvilgiu, manome, kad reikia nustatyti kuo detalesnę mokytojų veiklų mokyklos bendruomenei apmokėjimo tvarką bei nustatyti konkrečiai veiklai maksimalų galimą valandų skaičių ir kontrolės mechanizmą. Taip pat siūlome apsvarstyti galimybę viešinti mokytojų, kurie vykdo papildomas veiklas mokyklos bendruomenei, ir jų vykdomų papildomų veiklų sąrašą.

Nustatyta atvejų, kada mokytojui privalomoms veikloms skiriama mažiau nei 102 val. skaičiuojant proporcingai etato daliai bei vienu atveju mokytojui neprivalomoms veikloms skirta viršijant nustatytą maksimalaus valandų su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenei skaičių. Daugelyje įstaigų mokytojams skiriama neprivalomoms veikloms daugiau valandų, tačiau 502 valandos etatui nėra viršytos⁹⁵.

4.2 Dėl Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto valdymo

Biržų rajono savivaldybės Kontrolės ir audito tarnyba 2019–2020 m. atliko Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto valdymo veiklos auditą bei 2020 m. gegužės 8 d. pateikė Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto valdymo veiklos ataskaitą Nr. K14-1, kurioje pateikėme informaciją apie Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto valdymą.

⁹⁵ Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos išaiškinimu, „Jeigu mokytojas turi tik dalį etato, proporcingai skiriama valandų veikloms bendruomenei ir profesiniam tobulėjimui. Tačiau, jei įstaiga mato poreikį, mokytojas gali turėti ir daugiau valandų minėtoms veikloms neturėdamas viso etato“, nuoroda į tekstą <https://www.smm.lt/web/lt/faq>

Savivaldybių turtą valdo, naudoja ir disponuoja juo savivaldybių tarybos pagal Vietos savivaldos įstatymą⁹⁶ – įgyvendindamos turto savininko funkcijas bei savivaldybių institucijos, įmonės, įstaigos ir organizacijos – patikėjimo teise. Savivaldybės administracija organizuoja ir kontroliuoja savivaldybės turto valdymą ir naudojimą.

Savivaldybės nekilnojamasis turtas (toliau – NT) yra viena iš priemonių savivaldybės funkcijoms atlikti. Savivaldybė yra atsakinga už tai, kad savivaldybės turtas būtų valdomas, naudojamas ir disponuojama juo vadovaujantis visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principais. 2019 m. Savivaldybė turėjo apskaitoje apskaitytų apie 800 Savivaldybės nekilnojamojo turto objektų (pastatų ir patalpų), kuriuos valdė 28 turto valdytojai. Šių objektų plotas apie 155 tūkst. kv. m, įsigijimo savikaina – 23,9 mln. Eur, balansinė vertė – 57,5 mln. Eur. Didžiausi pagal vertę yra administracinės paskirties, mokslo ir kultūros paskirties objektai. Daugiau kaip 52 procentus sudaro gyvenamosios paskirties nekilnojamasis turtas.

Savivaldybės turto valdytojai ne visada turtą valdo efektyviai: nevertinama, kiek jo reikia funkcijoms atlikti, kiek jis naudojamas ne šioms funkcijoms atlikti ir kt. Be to, ne visada paskaičiuojamos šio turto, o ypač – nereikalingo – funkcijoms vykdyti, išlaikymo sąnaudos, nevertinamas jų racionalumas, ne visada ieškoma sprendimų dėl nereikalingo nekilnojamojo turto. Pažymėtina, kad į Savivaldybės nekilnojamojo turto valdymo problemas, pvz., inventorizaciją, teisinę registraciją, nereikalingą ir nenaudojamą turtą ir kt., jau buvo atkreiptas dėmesys ankstesnėse Kontrolės ir audito tarnybos finansinio audito ataskaitose⁹⁷.

Savivaldybės nekilnojamasis turtas valdomas nepakankamai efektyviai. Savivaldybė neturi tikslios informacijos apie turimą Savivaldybės nekilnojamąjį turtą, jo būklę ir poreikį Savivaldybės funkcijoms vykdyti. Ne visas nekilnojamasis turtas, daiktinės teisės ir juridiniai faktai įregistruoti Nekilnojamojo turto registre, ne po visu nekilnojamoju turtu suformuota ir įteisinta žemė, nustatyta trūkumų turto apskaitoje.

Savivaldybė neturi ilgalaikių nekilnojamojo turto valdymo gairių.

Savivaldybės Taryba, kasmet tvirtindama Savivaldybės strateginius veiklos planus ir biudžetą Infrastruktūros objektų plėtros ir priežiūros programoje numato priemones Savivaldybės pastatų, infrastruktūros ir kito turto efektyviam valdymui, priežiūrai bei plėtrai, bet programos statiškos, 2017–2019 m. jų tikslai ir uždaviniai beveik nesikeitė. Tikslų vertinimo kriterijai tik iš dalies leidžia įvertinti su Savivaldybės NT valdymu susijusių tikslų ir uždavinių įgyvendinimo lygį. Tokia planavimo sistema neužtikrina rezultatyvaus turto ir lėšų panaudojimo, kryptingos NT valdymo politikos. Savivaldybėje nepatvirtintos NT valdymo Savivaldybės teritorijoje kryptys, nerengiama atskira turto valdymo programa. Savivaldybė konsultacijų su vietos bendruomene dėl SNT valdymo audituojamu laikotarpiu nevykdė. Savivaldybė neturi tikslios informacijos apie visą Savivaldybei nuosavybės teise priklausančią turtą (pastatus / patalpas), susistemintų duomenų apie NT, kuris yra nenaudojamas ir (ar) nebetinkamas naudoti veikloje, neturi duomenų apie nenaudojamo veikloje NT išlaikymo kaštus. Siekiant, kad Savivaldybei nuosavybės teise priklausančias NT būtų valdomas efektyviai, pirmiausia reikia žinoti, kiek ir kokio NT Savivaldybė valdo, kiek jo reikia, kokioms funkcijoms vykdyti turto nepakanka, o kokioms yra per daug.

Ne visas turimas nekilnojamasis turtas reikalingas Savivaldybės funkcijoms atlikti.

Savivaldybė neturi parengto viso Savivaldybei nuosavybės teise valdomo nekilnojamojo turto objektų (pastatų / patalpų) sąrašo, taip pat sąrašo pastatų (patalpų), kurie yra nenaudojami veiklos tikslams. Dalis nenaudojamų pastatų yra apleisti, jų būklė prastėja, ateityje jiems tvarkyti gali prireikti nemažai finansinių išteklių. Ne visas Savivaldybei nuosavybės teise priklausančias, Savivaldybės institucijoms ir įstaigoms perduotas patikėjimo teise NT yra naudojamas

⁹⁶ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais).

⁹⁷ Biržų rajono savivaldybės 2016 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir turto naudojimo audito rezultatų ataskaita, prieiga <https://www.birzai.lt/index.php?2200324861>
Biržų rajono savivaldybės 2017 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir turto naudojimo audito rezultatų ataskaita, prieiga <https://www.birzai.lt/index.php?921099949>

Savivaldybės funkcijoms įgyvendinti. Dalis Savivaldybės NT yra perduota kitiems subjektams nuomos pagrindais, dalis NT nenaudojama, nes nereikalinga ir (ar) nebetinkama naudoti.

Trūkumai pripažįstant NT nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti ir jį tvarkant.

Biržų rajono savivaldybėje atskira tvarka, kuria vadovaujantis Savivaldybei nuosavybės teise priklausantis turtas pripažįstamas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti, yra nurašomas, išardomas ir likviduojamas, nenustatyta.

Savivaldybėje yra 31 nenaudojamų ar naudojamų dalinai (pastate naudojama tik dalis pastato ar kelios patalpos) NT objektų, tačiau nenaudojamas NT savivaldybių funkcijoms atlikti nepripažįstamas nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti bei nepriimami sprendimai dėl tolesnio NT panaudojimo. Nustatytas atvejis, kada neatsižvelgus į pripažinto nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti turto nurašymo ir likvidavimo komisijos ir turto valdytojo pasiūlymą pripažintą netinkamą naudoti turtą jį nurašyti ir nugriauti, turtas buvo įtrauktas į Viešame aukcione parduodamo nekilnojamojo turto ir kitų nekilnojamųjų daiktų sąrašą, nustatyti atvejai, kada Savivaldybės tarybos sprendimai nevykdomi.

Ne visam Savivaldybės NT suformuoti ir įteisinti žemės sklypai.

Žemės įstatymas nustato, kad valstybinė žemė gali būti perduodama laikinai neatlygintinai naudotis valstybės institucijoms, savivaldybėms, miškų urėdijoms, valstybinių rezervatų ir parkų direkcijoms, kitoms iš valstybės ar savivaldybių biudžetų išlaikomoms įstaigoms ir kt.⁹⁸ Valstybinės žemės sklypai perduodami neatlygintinai naudotis tik valstybės ar savivaldybių funkcijoms atlikti.⁹⁹ Tuo tarpu Savivaldybei priklausantiems pastatams (pastatų dalims) eksploatuoti po pastatais suformuoti žemės sklypai ir apibrėžtos jų ribos sudaro tik 46,5 proc.

Savivaldybėje nuomojamo NT administravimo ir kontrolės procedūros tobulintinos. Savivaldybės būsto fondas¹⁰⁰.

Savivaldybės ir valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarkos apraše nustatytos nuomos administravimo ir kontrolės procedūros yra tobulintinos. Audito metu nustatyta, kad yra sudarytų NT nuomos sutarčių, kurios neatitinka Tarybos patvirtintoje tvarkoje nustatytų reikalavimų, ne visos nuomos sutartys įregistruotos Nekilnojamojo turto registre. Sudarytos NT nuomos sutartys neatitinka tvarkos apraše nustatytų atvejų, kai NT gali būti išnuomotas ne konkurso būdu. Ne visais atvejais laikomasi nuomos sutarčių galiojimo terminų, nesudaromos sutartys dėl žemės sklypų, naudojamų išnuomotų pastatų ar patalpų eksploatavimui, turto valdytojais nevykdo išnuomoto turto ir nuomos sutarčių kontrolės.

Viena iš savarankiškųjų Savivaldybės funkcijų yra paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimas, Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo nustatyta tvarka¹⁰¹. Savivaldybė įgyvendina ES fondų ir Savivaldybės biudžeto lėšomis finansuojamą projektą „Biržų rajono savivaldybės socialinio būsto fondo plėtra“. Savivaldybė vadovavosi Biržų rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos tvarkos aprašu¹⁰², o audito metu Savivaldybės tarybos sprendimu patvirtinta Tvarkos aprašo nauja redakcija¹⁰³. Tačiau Savivaldybės tarybos patvirtintas Aprašas tikslintinas: rekomenduotina nurodyti Savivaldybei nuosavybės teise priklausančių Savivaldybės būsto fonde esančių gyvenamųjų patalpų administratorių, nurodyti, kas administruoja išnuomotas, Savivaldybės būsto fonde esančias gyvenamąsias patalpas. Nebegaliojanti Savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos sutarties forma ir turinys.

⁹⁸ Lietuvos Respublikos žemės įstatymas, 1994-04-26 Nr. I-446 (2004-01-27 įstatymo Nr. IX-1983 redakcija su vėlesniais pakeitimais), 8 str. 1 d.

⁹⁹ Valstybinės žemės perdavimo neatlygintinai naudotis taisyklės, patvirtintos LR Vyriausybės 1995-11-13 nutarimu Nr. 1428 (2009-06-10 nutarimo Nr. 629 redakcija (su vėlesniais pakeitimais)), 5 ir 10 p.

¹⁰⁰ Pagal Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo 14 str. 1d. Savivaldybės būsto fondą sudaro socialiniai būstai ir savivaldybės būstai.

¹⁰¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 str. 15 p.

¹⁰² Biržų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. liepos 5 d. sprendimas Nr. T-138 „Dėl Biržų rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos tvarkos aprašo patvirtinimo“.

¹⁰³ Biržų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 19 d. sprendimas Nr. T-277 „Dėl Biržų rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos tvarkos aprašo patvirtinimo“.

Savivaldybės būsto fonde yra nenaudojamų būstų, tačiau jie neišbraukti iš socialinio ir Savivaldybės būsto sąrašų. Nustatyta, kad kai kurie Savivaldybės socialiniai būstai išnuomoti neterminuotam laikui.

Savivaldybės būsto fondų valdyme ir apskaitoje nustatyti neatitikimai: Savivaldybės būsto fondo sąrašo duomenys nesutampa su apskaitos duomenimis, ne visas Savivaldybės būsto fondui priskirtas NT inventorizuotas, NTR duomenimis užregistruotas kaip vienas NT objektas – pastatas, o buhalterinėje apskaitoje ir socialinio būsto fondo sąrašuose apskaityti keli ar keliolika būstų, esančių tame name.

Savivaldybės būstai užregistruoti Nekilnojamojo turto registre Biržų rajono savivaldybės nuosavybe. Biržų rajono savivaldybės administracija visus Savivaldybės būstus valdo patikėjimo teise, tačiau patikėjimo teisė nėra įregistruota NT Registrų centre.

Savivaldybė vykdo sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolę, atlieka patikras vietoje, vykdoma nuomos sutarties pažeidimų apskaita. Savivaldybės administracija informaciją apie socialinius būstus ir Savivaldybės būstus, kurie nuomojami asmenims ir šeimoms, skelbia Savivaldybės interneto svetainėje, kaip tai įpareigoja teisės aktai.

Perduodant ir naudojant nekilnojamąjį turtą panaudos pagrindais nesilaikoma teisės aktų reikalavimų.

Įstaigų pateiktais duomenimis, 2019 metų birželio 30 dieną panaudai buvo perduota 141 Savivaldybės turto vienetų arba daugiau kaip 28 tūkst. kv. m Savivaldybės biudžetinėms, sveikatos priežiūros įstaigoms, kaimų bendruomenėms, partijoms ir viešosioms įstaigoms.

Dalis panaudos sutarčių neužregistruotos Nekilnojamojo turto registre, nepatikslinami duomenys, atlikus panaudos sutarčių pakeitimus, neišregistruojamos pasibaigusios sutartys NTR. Ne visos sudarytos panaudos sutartys atitinka teisės aktų reikalavimus. Yra panaudos sutarčių, kurių terminas pasibaigęs arba sudarytos neterminuotam laikui. Turto valdytojai nekontroliuoja panaudos sutarčių vykdymo, nes didžioji dalis panaudos gavėjų turto nedraudžia. Kai kuriais atvejais panaudos sutarties forma neatitinka Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka nustatytos panaudos sutarties formos.

Ar priimami sprendimai dėl Savivaldybės teritorijoje esančio bešeimininkio NT?

Savivaldybės administracija nustatė 17 statinių, kurie neturi savininkų arba savininkai nežinomi, iš kurių 9 – NT. Iš 9 NT vienetų tik dėl 3 Savivaldybė kreipėsi į teismą dėl statinių pripažinimo bešeimininkiais. Dėl bešeimininkio turto pripažinimo nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti, jo panaudojimo, likvidavimo ir nurašymo komisijos sudėtis yra keistina, nes dalis komisijos narių Savivaldybėje 2017 m. nebedirbo. Taryba nėra nustačiusi NT, kuris neturi savininko (ar savininkas nežinomas), nustatymo, apskaitymo ir dokumentų pateikimo pripažinti statinius bešeimininkiais tvarkos ir Savivaldybė vadovaujasi bendrais LR teisės aktais.

Savivaldybės administracijos parengtos turto ataskaitos nenaudojamos turto valdymo sprendimams priimti bei neteikiamos tvirtinti Tarybai.

Priimant sprendimus dėl Savivaldybės NT valdymo Savivaldybės administracijos kasmet rengiamų Savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo ataskaitų duomenimis nesinaudojama, nes jose nėra informacijos, reikalingos sprendimų priėmimui. Ataskaita neteikiama tvirtinti Tarybai.

Nepakankamas dėmesys skiriamas Savivaldybės nekilnojamojo turto teisinei registracijai.

Nekilnojamojo turto registre neįregistruota 11 NT objektų nuosavybė, 20 NT vienetų, Registrų centro duomenimis, nuosavybės teisė priklauso Savivaldybės tarybai, 1 – Švietimo skyriui. Nustatyta, kad 98 NT vienetams neužregistruoti juridiniai faktai Nekilnojamojo turto registre apie patikėjimo teise valdomą turtą. 7 NT vienetai pripažinti kaip nekilnojamosios kultūros vertybės ir užregistruotos Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre, tačiau Nekilnojamojo turto registre juridiniuose faktuose kaip kultūros vertybė neįregistruota. Įstaigų pateiktais duomenimis, tik apie 53 proc. patikėjimo teisės perdavimas įstaigoms bei Savivaldybės administracijai įformintas teisės aktų nustatyta tvarka (priimtas Savivaldybės tarybos ar kitos institucijos sprendimas, turtas perduotas perdavimo-priėmimo aktu). Dalies NT, perduoto valdyti patikėjimo teise, perdavimo-priėmimo aktų nėra išlikę, nes turtas perduotas labai seniai.

Dar yra neapskaityto Savivaldybės NT.

2 turto vienetų, apskaitomus Savivaldybės administracijos balanse, naudoja UAB „Biržų vandenys“, tačiau jie NT bendrovei oficialiai neperduoti. Apskaitoje daromos klaidos, kada NT apskaitomas ne tose balansinėse sąskaitose; NT apskaitomas buhalterinės apskaitos registruose vienu pavadinimu ir vienu inventoriniu numeriu, nors Registrų centro duomenimis tuo adresu yra keletas NT vienetų; nustatyta atvejų, kada NT vienetai ir jų renovacijos buhalterinėje apskaitoje apskaitomos skirtingais inventoriniais numeriais; ne visas NT užregistruotas buhalterinėje apskaitoje.

Plačiau 2020 m. gegužės 8 d. NT valdymo veiklos audito ataskaitoje¹⁰⁴. Susipažinti su veiklos audito ataskaita galima Biržų rajono savivaldybės interneto puslapyje <https://www.birzai.lt/index.php?2956848634>.

Savivaldybės kontrolierė

Žaneta Eriksonienė

Vyriausioji patarėja

Stasė Čėponienė

¹⁰⁴ Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos 2020 m. gegužės 8 d. Biržų rajono savivaldybės nekilnojamojo turto valdymo veiklos ataskaita Nr. K14-1.

REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Biržų rajono savivaldybės administracijos direktoriui

Eil. Nr.	Rekomendacijos	Priemonės ir veiksmai rekomendacijai įgyvendinti	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)	Už rekomendacijos įgyvendinimą atsakingas darbuotojas
1	Patvirtinti Biržų rajono savivaldybės kontroliuojamų viešojo sektoriaus subjektų sąrašą.	Parengti įsakymą Biržų rajono savivaldybės kontroliuojamų VSS sąrašui 2020 metams patvirtinti.	2020-12-31	Savivaldybės administracijos Biudžeto skyrius
2	Patvirtinti nauja redakcija Biržų rajono savivaldybės administracijos nuostatus.	Įvertinti esamus nuostatus ir, esant reikalui, parengti ir pateikti Savivaldybės tarybai tvirtinimui naujos redakcijos Biržų rajono savivaldybės administracijos nuostatus.	2020-10-01– 2020-11-30	Savivaldybės administracijos Teisės ir civilinės metrikacijos skyrius
3	Užtikrinti, kad Savivaldybės administracijos Didžiosios knygos likučiai būtų teisingai ir korektiškai perkelti į finansinio ataskaitų rinkinio formas.	Atliktas balansinių sąskaitų patikslinimas likučių	2020-12-31	Savivaldybės administracijos Buhalterinės apskaitos skyrius
4	Patikslinti Savivaldybės administracijos sąnaudų tvarkos aprašą, atitinkantį 11-ojo VSAFAS nuostatus.	Patikslintas sąnaudų tvarkos aprašas	2021-06-30	Savivaldybės administracijos Buhalterinės apskaitos skyrius
5	Teisingai Savivaldybės administracijos buhalterinėje apskaitoje priskirti ir registruoti pagrindinės veiklos sąnaudas pagal veiklos rūšį ir pobūdį.	Peržiūrėtos užregistruotos sąnaudos ir perskirstytos pagal veiklos rūšį ir pobūdį	2020-12-31	Savivaldybės administracijos Buhalterinės apskaitos skyrius
6	Tvarkant savivaldybės administracijos ilgalaikio turto apskaitą vadovautis 12-ojo VSAFAS „Ilgalaikis materialusis turtas“ bei pagal 22-ojo VSAFAS standarto „Turto nuvertėjimas“ nuostatus užtikrinti, kad nebaigtos statybos objektams būtų skaičiuojamas nuvertėjimas.	Parengti raštą Savivaldybės skyriams, kurių darbuotojai yra atsakingi už turtą, esantį nebaigtos statybos sąskaitose, kad raštu pateiktų informaciją apie turto būklę.	2020-12-31	Savivaldybės administracijos Buhalterinės apskaitos skyrius

7	Kontroliuoti, kad ilgalaikis turtas iš nebaigtos statybos būtų iškeltas laiku.	Gavus informaciją apie statybos ar esminio pagerinimo darbų užbaigimą, iškelti iš nebaigtos statybos į turto sąskaitas.	Nuolat	Savivaldybės administracijos Buhalterinės apskaitos skyrius
		Kontroliuoti, kad, užbaigtus skyriaus kuruojamus projektus, jų užbaigimo dokumentai, reikalingi sukurtam ilgalaikiam turtui iškelti iš nebaigtos statybos, nedelsiant būtų pateikti Buhalterinės apskaitos skyriui.	Nuolat	Savivaldybės administracijos Strateginio planavimo ir turto valdymo, Architektūros ir urbanistikos, Statybos ir infrastruktūros, Žemės ūkio skyriai

Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos, Biržų rajono Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro, Biržų rajono Medeikių pagrindinės mokyklos direktoriams

8	Spręsti klausimą dėl bendruomeninių valandų ir darbo užmokesčio perskaičiavimo.	Priemonės ir veiksmai rekomendacijai įgyvendinti	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)	Už rekomendacijos įgyvendinimą atsakingas darbuotojas
	Biržų rajono Kratiškių mokykla-daugiafunkcis centras	Audito ataskaitoje minimam vienam mokytojui, buvo perskaičiuota tarifacija 2020-01-03 direktoriaus įsakymu Nr. K-2 ir nustatyta 0,86 etato, skirta 445,73 val. bendruomeniniam darbui. Vadovaujantis Darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymu nustatytos valandos, susijusios su profesiniu tobulėjimu ir veikla mokyklos bendruomenėje neviršija nustatytų maksimalių 502 valandų.	Įgyvendinta 2020-01-03	Direktorė, buhalterė
	Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla	Dirbantiems mokytojams, kurie vykdo mokymą namuose pakoregavus valandas, skirtas profesiniam tobulėjimui, etato dydis (apvalinant du skaičius po kablelio) nesikeičia. Nuo 2020 m. rugsėjo mėn. 1 d. skaičiuojant etato sandarą bus skaičiuojamos valandos profesiniam tobulėjimui nuo namų mokymui skirtų valandų.	2020-09-05	Vyr. finansininkė
	Biržų rajono Medeikių	Iki 2020 m. rugpjūčio 1 d.	Išmokėti	Direktorė,

	pagrindinė mokykla	perskaičiuoti bendruomenines valandas dviem mokytojams ir išmokėti darbo užmokesčio skirtumą.	skirtumą 2020 m. rugpjūčio 5 d.	buhalterė
--	--------------------	---	---------------------------------	-----------

Biržų „Atžalyno“ pagrindinės mokyklos, Biržų „Aušros“ pagrindinės mokyklos, Biržų Kaštonų pagrindinės mokyklos, Biržų rajono Kratiškių mokyklos-daugiafunkcio centro, Biržų r. Vabalninko B. Sruogos gimnazijos ir Biržų „Saulės“ gimnazijos direktoriams

9	Atsižvelgus į kiekvienai įstaigai nurodytus pastebėjimus, patikslinti darbo apmokėjimo sistemą, kurioje taip pat būtų nurodytas profesinio tobulėjimo ir veiklų bendruomenei sąrašas su paskirtomis valandomis bei numatyta planuojamo skirti bendruomeninei veiklai ir faktiškai išdirbto laiko kontrolė*	Priemonės ir veiksmai rekomendacijai įgyvendinti	Rekomendacijos įgyvendinimo terminas (data)	Už rekomendacijos įgyvendinimą atsakingas darbuotojas
	Biržų rajono Kratiškių mokykla-daugiafunkcis centras	Koreguoti darbo apmokėjimo sistemą: 1. detalizuoti profesinio tobulėjimo ir veiklų bendruomenei sąrašą su valandomis; 2. numatyti skiriamų bendruomeninei veiklai ir faktiškai išdirbtam laikui kontrolę.	2020-09-30	Direktorė, buhalterė
	Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazija	Koreguoti darbo apmokėjimo sistemą, nurodant: 1. profesinio tobulėjimo ir veiklų bendruomenei sąrašą su valandomis; 2. priemonę skiriamų bendruomeninei veiklai ir faktiškai išdirbtam laikui kontrolę.	2020-09-30	Direktorė, buhalterė
	Biržų Kaštonų pagrindinė mokykla	Atnaujinti darbo apmokėjimo sistemą, patikslinant kuo detalesnę mokytojų veiklų mokyklos bendruomenei apmokėjimo tvarką: 1. Nustatyti konkrečiai veiklai maksimalų galimą valandų skaičių (atsisakyti intervalų kitų veiklų valandoms).	Iki 2020 m. rugsėjo 10 d.	Direktorius

		2. Nustatyti kontrolės mechanizmą (mokytojai 2 kartus per mokslo metus po pusmečių atsiskaito mokyklos administracijai už tarifikuotas veiklas, skirtas mokyklos bendruomenei).		
	Biržų „Aušros“ pagrindinė mokykla	Atnaujinti Mokyklos darbo apmokėjimo sistemos aprašą.	2020-09-30	Vyr. finansininkė
	Biržų „Saulės“ gimnazija	1. Teisingai suformuluoti darbuotojų darbo apmokėjimo sistemos 16 p. 2. Sukonkretinti veiklų bendruomenei valandų paskirstymo kriterijus ir valandas.	2020-09-01 2020-09-01	Direktorius Direktorius
	Biržų „Atžalyno“ pagrindinė mokykla	Parengti veiklų mokyklos bendruomenei sąrašą, patikslinti darbo apmokėjimo sistemą.	2020-09-05	Mokyklos direktorius

*Rekomendacija neformuojama mokykloms, kuriose neatitikimai nustatyti, tačiau jos 2020 m. tampa kitų ugdymo įstaigų skyriais.

Plano sudarymo paaiškinimas:

1–2 lentelės stulpelius užpildo Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos darbuotojai, atlikę auditą;
3–5 lentelės stulpelius užpildo subjekto, kuriam pateikta rekomendacija, atsakingas atstovas.

PRIEDAI

Audito ataskaitos „Dėl Biržų rajono savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto vykdymo ir turto naudojimo audito rezultatų“
priedas Nr. 1

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Audito tikslas:

- įvertinti Biržų rajono savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių duomenis ir pareikšti nepriklausomą nuomonę;
- įvertinti Savivaldybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą ir pareikšti nepriklausomą nuomonę.

Auditas atliktas:

- pagal Valstybinio audito reikalavimus¹⁰⁵, Tarptautinius audito standartus¹⁰⁶.
- siekiant gauti pakankamą užtikrinimą, kad konsoliduotosiose finansinėse ir biudžeto vykdymo ataskaitose nėra reikšmingų iškraipymų, o Savivaldybės biudžetas ir turtas valdomi, naudojami ir disponuojama jais teisėtai. Visiškas užtikrinimas neįmanomas dėl įgimtų audito ir vidaus kontrolės apribojimų bei to fakto, kad netikrinome visų (100 proc.) ūkinių operacijų, ūkinių įvykių ir sudarytų sandorių.

Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio ir savivaldybės biudžeto vykdymo vertinimui taikėme kiekybinio reikšmingumo lygį – 1 proc. (286,9 tūkst. Eur) visų panaudotų savivaldybės biudžeto asignavimų, o Savivaldybės finansinių ataskaitų rinkinio vertinimui – 1 proc. (783,5 tūkst. Eur) viso šiame rinkinyje nurodyto turto. Tai didžiausios priimtinos klaidų sumos, kurias naudojome vertindami ataskaitų teisingumą ir savivaldybės biudžeto vykdymo teisėtumą.

Audito apimtis ir metodai	
Audituotos (konsoliduotos) finansinės ir biudžeto vykdymo ataskaitos.	<p>Savivaldybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys: finansinės būklės, veiklos rezultatų, pinigų srautų, grynojo turto pokyčių ataskaitos, finansinių ataskaitų aiškinamasis raštas, parengti pagal 2019 m. gruodžio 31 d. duomenis.</p> <p>Biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinį sudaro konsoliduotosios biudžeto vykdymo ataskaitos: Biudžeto pajamų ir išlaidų plano vykdymo (forma Nr. 1-sav.); Biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo (forma Nr. 2-sav.) ataskaitos ir Biudžeto vykdymo ataskaitų aiškinamasis raštas, parengti pagal 2019 m. gruodžio 31 d. duomenis.</p> <p>Savivaldybės skolos ataskaitos: Skolinių įsipareigojimų (forma Nr. 3-sav.); Mokėtinų ir gautinų sumų (forma Nr. 4) ataskaitos, parengtos pagal 2019 m. gruodžio 31 d. duomenis.</p>
2019 m. pradžios ir pabaigos turto ir atitinkamai finansavimo sumų,	2019 m. pradžioje turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto likutis buvo iš viso 76309,61 tūkst. Eur, pabaigoje – 78350,99 tūkst. Eur.

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2002 m. vasario 21 d. įsakymas Nr. V-26 (su vėlesniais pakeitimais)

¹⁰⁶ Tarptautinės buhalterijų federacijos Tarptautinių audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleisti Tarptautiniai audito standartai (Lietuvos audito rūmų išversti į lietuvių kalbą, <http://lar.lt/www/new/page.php?326>).

įsipareigojimų ir grynojo turto likučiai.	
2019 m. pajamos, sąnaudos ir patirtos išlaidos	Savivaldybė gavo 39333,38 tūkst. Eur pajamų ir patyrė 40195,72 tūkst. Eur sąnaudų. Savivaldybės pagrindinės veiklos rezultatas neigiamas – sąnaudos viršijo pajamas 862,34 tūkst. Eur. Savivaldybės 2019 metų biudžeto pajamų patikslintas planas – 28353,4 tūkst. Eur, praėjusių metų lėšų likutis – 1433,6 tūkst. Eur, iš jo praėjusių metų nepanaudota pajamų dalis, kuri viršija praėjusių metų panaudotus asignavimus – 1416,5 tūkst. Eur, pajamos iš paskolų – 276,6 tūkst. Savivaldybės 2019 metų biudžeto išlaidos sudarė 28692,4 tūkst. Eur.
Veikusių pavaldžių, kontroliuojamos ir (ar) konsoliduojamos įstaigos	Į 2019 m. Biržų rajono savivaldybės konsoliduotąsias finansines ataskaitas: - įtrauktos 34 viešojo sektoriaus subjektų finansinės ataskaitos, iš jų 29 kontroliuojamų biudžetinių įstaigų, 1 administruojamas išteklių fondas, 4 kontroliuojamos viešosios įstaigos, priskiriamos prie viešojo sektoriaus subjektų; - įtrauktas finansinio turto, kurį sudaro Savivaldybei priklausantis šių bendrovių ir viešųjų įstaigų nuosavas kapitalas: 1 Savivaldybės įmonė Biržų agrolaboratorija, kurioje viešojo sektoriaus subjektas įgyvendina įmonės savininko teises ir pareigas; 5 kontroliuojamos akcinės ir uždarnosios akcinės bendrovės: UAB Biržų autobusų parkas, UAB „Biržų šilumos tinklai“, UAB „Biržų vandenys“, UAB „Biržų butų ūkis“, UAB „Biržų komunalinis ūkis“; asocijuotasis subjektas – UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras; 1 kitas subjektas: VŠĮ „Tatulos programa“.
Vertintos sritys ir jose atliktos procedūros:	
2019 m. savivaldybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinio duomenys	
Atlikus audituojamo subjekto veiklos, apskaitos ir vidaus kontrolės sistemų tyrimą, nustatytos sritys, kuriose egzistuoja reikšmingo iškraipymo rizika.	<p>Turto srityje nustatėme riziką:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dėl turto amortizacijos ir nusidėvėjimo skaičiavimo, registravimo laiku apskaitoje, nuvertėjimo požymių vertinimo, vertės tikslinimo. <p>Įsipareigojimų srityje nustatėme riziką dėl:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Įsipareigojimų vertinimo, užregistravimo apskaitoje ir atskleidimo finansinėse ataskaitose bei vidaus kontrolės priemonių nesilaikymo inventorizuojant įsipareigojimus, duomenų apie įsipareigojimus patikimumo. <p>Pajamų srityje nustatėme riziką dėl:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Pajamų priskyrimo teisingam laikotarpiui, teisingo pagrindinės ir kitos veiklos pajamų grupavimo, duomenų apie pajamas patikimumo. <p>Sąnaudų srityje nustatėme riziką dėl:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ pagal nuomos ir panaudos sutartis perduoto turto išlaidų pripažinimo, esminio turto pagerinimo išlaidų pripažinimo remonto sąnaudomis. <p>Ataskaitų sudarymo srityje nustatėme rizikas:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ kad bus atskleista ne visa ir netiksli pagal VSAFAS privaloma informacija Savivaldybės konsoliduotų finansinių ataskaitų rinkinyje; ▪ kad bus atskleista ne visa ir netiksli pagal teisės aktų reikalavimus

	<p>privaloma informacija Savivaldybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinyje.</p> <p>Be sričių, kuriose nustatyta reikšmingo iškraipymo rizika, svarbiausiomis audito sritimis buvo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - turtas; - ilgalaikiai ir trumpalaikiai įsipareigojimai; - pajamos; - darbo užmokesčio ir socialinio draudimo sąnaudos; - kitos (ne darbo užmokesčio) sąnaudos; - finansinė ir investicinė veikla.
Turto sritis	<p>Ilgalaikio materialiojo turto (žemės, pastatų, infrastruktūros ir kitų statinių, nekilnojamųjų kultūros vertybių, kito ilgalaikio materialiojo turto, nebaigtos statybos); ilgalaikio finansinio turto, biologinio turto, trumpalaikio turto (ilgalaikio materialiojo turto, skirta parduoti, sukauptų gautinų sumų, pinigų ir pinigų ekvivalentų).</p> <p>Atsirinktuose subjektuose įvertinome turto inventORIZACIJOS atlikimo tinkamumą bei dalyje jų atlikome faktinį turto buvimo patikrinimą. Taip pat atrankos būdu įvertinome turto įsigijimo, amortizacijos, nusidėvėjimo, nuvertėjimo, nurašymo, perdavimo ūkinių operacijų registravimą apskaitos registruose (laiku, teisinga verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).</p>
Įsipareigojimų sritis	<p>Įsipareigojimų (ilgalaikių finansinių įsipareigojimų, kitų ilgalaikių įsipareigojimų, ilgalaikių įsipareigojimų einamųjų metų dalies, su darbo santykiais susijusių įsipareigojimų, sukauptų mokėtinų sumų).</p> <p>Atsirinktuose subjektuose įvertinome turto inventORIZACIJOS atlikimo tinkamumą. Taip pat atrankos būdu įvertinome įsipareigojimų ūkinių operacijų registravimą apskaitos registruose (laiku, teisinga verte, esant pagrindžiantiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).</p>
Pajamų sritis	<p>Pagrindinės veiklos pajamų (finansavimo pajamų, mokesčių, pagrindinės veiklos kitų pajamų), kitos veiklos pajamų, finansinės veiklos pajamų.</p> <p>Įvertinome gautinų pajamų inventORIZACIJOS atlikimo tinkamumą. Taip pat atrankos būdu įvertinome pajamų pripažinimą ir įvertinimą ir su jomis susijusių gautinų sumų registravimą (laiku, teisinga verte, esant tinkamiems pagrindžiamiems dokumentams, tinkamomis sąskaitų korespondencijomis).</p>
Sąnaudų sritis	<p>Pagrindinės veiklos sąnaudų (darbo užmokesčio ir socialinio draudimo, nusidėvėjimo, komunalinių paslaugų ir ryšių, paprastojo remonto ir eksploatavimo, sunaudotų ir parduotų atsargų, socialinių išmokų, finansavimo, kitų paslaugų).</p> <p>Atrankos būdu įvertinome:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sąnaudų, su jomis susijusių mokėtinų sumų ir piniginių lėšų pripažinimą ir registravimą (ar tą ataskaitinį laikotarpį, kurį jos buvo patirtos, pagrįstumą, tikrumą, užregistravimą teisinga verte ir tinkamomis sąskaitų korespondencijomis); - su sąnaudomis susijusių įsipareigojimų ir piniginių lėšų registravimą laiku, teisinga verte, atitinkančia pagrindžiančiuose dokumentuose nurodytas sumas;

	- parodymą tinkamuose ataskaitų straipsniuose.
Metinių finansinių ataskaitų vertinimo sritis	Vertinome ar duomenys ir informacija metinių finansinių ataskaitų rinkiniuose pateikti pagal finansinėms ataskaitoms keliamus reikalavimus.
Bendras ataskaitų rinkinio ir konsolidavimo proceso vertinimas	Patikrinome taikomų apskaitos metodų tinkamumą ir apskaitinių vertinimų bei susijusių vadovybės atskleidimų pagrįstumą. Patikrinome konsolidavimo metu atliktų koregavimų tinkamumą, išsamumą ir tikslumą. Patikrinome bendrą ataskaitų rinkinio pateikimą, struktūrą ir turinį, įskaitant atskleidimą, ir tai, ar finansinėse ataskaitose pateikti pagrindžiantys sandoriai ir įvykiai taip, kad atitiktų VSAFAS reikalavimus, o biudžeto vykdymo ataskaitose – biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio sudarymo taisyklių reikalavimus.
Teisės aktai, kuriems vertinta atitiktis	Pateikta 4 priede.

Audito ataskaitos „Dėl Biržų rajono savivaldybės
2019 metų konsoliduotųjų finansinių
ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto
vykdymo ir turto naudojimo audito
rezultatų“
priedas Nr. 2

**BUHALTERINĖS APSKAITOS DUOMENŲ
NEATITIKIMAI SU BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS
TARYBOS SPRENDIMO DUOMENIMIS 2019 M.
GRUODŽIO 31 DIENĄ**

Gatvės numeris	Gatvės pavadinimas	Patvirtinta Tarybos sprendimu, ilgis, km	Buhalterinės apskaitos duomenimis, ilgis km
B-004	Akacijų tak.	0,127	i apskaitą neįtraukta
B-006	Alyvų tak.	0,466	i apskaitą neįtraukta
B-009	Astravo g.	1,100	1,4
B-010	Ateities g.	0,302	0,291
B-015	Aviečių g.	0,100	i apskaitą neįtraukta
B-016	Ažuolino g.	0,281	0,267
B-017	Ažuolo g.	0,363	i apskaitą neįtraukta
B-019	Bažnyčios g.	0,166	0,166
B-020	Begonijų g.	0,174	i apskaitą neįtraukta
B-022	Bičių g.	0,273	i apskaitą neįtraukta
B-023	Bičiulių tak.	0,537	i apskaitą neįtraukta
B-032	Diemedžių tak.	0,125	i apskaitą neįtraukta
B-034	Dvaro g.	0,442	0,355
B-035	Eglynų g.	0,580	0,546
B-040	Gėlių tak.	0,555	i apskaitą neįtraukta
B-042	Gilių g.	0,280	i apskaitą neįtraukta
B-044	Gluosnių g.	0,290	0,258
B-045	Gvazdikų g.	0,174	i apskaitą neįtraukta
B-047	Ievų g.	0,338	i apskaitą neįtraukta
B-052	Jaunuolių g.	0,173	i apskaitą neįtraukta
B-053	Jazminų tak.	0,453	i apskaitą neįtraukta
B-061	Kaulenio g.	0,200	i apskaitą neįtraukta
B-063	Kėnių tak.	0,127	i apskaitą neįtraukta
B-066	Klevų g.	0,244	0,235
B-067	P. Klybo g.	0,784	0,38
B-073	Lanksvų tak.	0,125	i apskaitą neįtraukta
B-076	Lazdynų g.	0,910	i apskaitą neįtraukta
B-077	Lelijų g.	0,256	0,248
B-086	Maumedžių g.	0,266	0,25
B-089	Mėtų g.	0,203	i apskaitą neįtraukta
B-098	Pakalnučių g.	0,237	i apskaitą neįtraukta
B-100	Paparčių g.	0,319	0,3

B-101	Parko g.	0,152	0,142
B-105	Pastotės g.	0,800	i apskaitą neįtraukta
B-107	Pelargonijų g.	0,172	i apskaitą neįtraukta
B-116	Pušyno g.	0,206	i apskaitą neįtraukta
B-117	Pušų g.	0,181	0,171
B-118	Putino tak.	0,479	i apskaitą neįtraukta
B-119	Putinių g.	0,551	i apskaitą neįtraukta
B-122	Ramunių g.	0,133	0,14
B-125	Rytų g.	0,295	i apskaitą neįtraukta
B-128	Rožių tak.	0,444	i apskaitą neįtraukta
B-130	Ruoliškio g.	0,905	0,886
B-133	Šaltalankio g.	0,200	i apskaitą neįtraukta
B-135	Salvių g.	0,237	i apskaitą neįtraukta
B-137	Saulės tak.	0,510	i apskaitą neįtraukta
B-138	Saulėtekio g.	0,292	0,275
B-139	Sedulų tak.	0,128	i apskaitą neįtraukta
B-140	Senolių g.	0,171	i apskaitą neįtraukta
B-144	Širvėnos g.	0,141	0,132
B-145	Širvėnos tak.	0,526	i apskaitą neįtraukta
B-147	Slyvų g.	0,527	i apskaitą neįtraukta
B-150	Sodžiaus tak.	0,337	i apskaitą neįtraukta
B-151	Sparnų g.	0,298	0,351
B-154	Šviesos g.	0,364	0,353
B-158	Tiekimo g.	0,684	0,678
B-159	Tylos g.	1,310	1,291
B-161	Tiškevičių g.	0,602	i apskaitą neįtraukta
B-162	Tujų g.	0,205	i apskaitą neįtraukta
B-163	Tulpių g.	0,700	i apskaitą neįtraukta
B-165	Tvenkinio g.	0,342	i apskaitą neįtraukta
B-167	Vakarų g.	0,241	i apskaitą neįtraukta
B-168	Vandens tak.	0,566	i apskaitą neįtraukta
B-169	Vartų tak.	0,491	i apskaitą neįtraukta
B-171	Vejos tak.	0,536	i apskaitą neįtraukta
B-175	Vynuogių g.	0,570	i apskaitą neįtraukta
B-183	Žibučių g.	0,237	i apskaitą neįtraukta
B-184	Žiedų g.	0,202	i apskaitą neįtraukta
B-185	Žilvičių g.	0,174	i apskaitą neįtraukta

Audito ataskaitos „Dėl Biržų rajono savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto vykdymo ir turto naudojimo audito rezultatų“
priedas Nr. 3

**BIRŽŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2019 M.
KONSOLIDUOJAMŲ VIEŠOJO SEKTORIAUS
SUBJEKTŲ SĄRAŠAS**

Kodas	Subjekto pavadinimas	Konsolidavimo lygis	Isteigimo data	Iėjimo į konsolidavimo sąrašą data	Likvidavimo / reorganiza- vimo data
1	2	6	7	8	9
154891295	Biržų rajono savivaldybės priešgaisrinės apsaugos tarnyba	III konsolidavimo lygis	2000-08-01	2010-01-01	--
155324419	Viešoji įstaiga "Vaiko užuovėja"	III konsolidavimo lygis	2003-12-30	2017-01-01	--
188642518	Biržų rajono savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba	III konsolidavimo lygis	2004-01-14	2010-01-01	--
188642660	Biržų rajono savivaldybės administracija	III konsolidavimo lygis	2001-05-01	2010-01-01	--
190534528	Biržų lopšelis-darželis "Ąžuoliukas"	III konsolidavimo lygis	2003-01-07	2010-01-01	--
190534670	Biržų lopšelis-darželis "Genys"	III konsolidavimo lygis	2003-01-07	2010-01-01	--
190544821	Biržų rajono Kratiškių mokykla-daugiafunkcis centras	III konsolidavimo lygis	1999-12-12	2010-01-01	--
190545695	Biržų "Atžalyno" pagrindinė mokykla	III konsolidavimo lygis	2000-01-25	2010-01-01	--
190545880	Biržų "Aušros" pagrindinė mokykla	III konsolidavimo lygis	1999-11-30	2010-01-01	--
190546078	Biržų Kaštonų pagrindinė mokykla	III konsolidavimo lygis	2000-02-24	2010-01-01	--
190546110	Biržų "Saulės" gimnazija	III konsolidavimo lygis	1999-12-17	2010-01-01	--
190546797	Biržų rajono Medeikių pagrindinė mokykla	III konsolidavimo lygis	2000-11-30	2010-01-01	--
190546982	Biržų rajono Papilio pagrindinė mokykla	III konsolidavimo lygis	2000-01-19	2010-01-01	--
190547931	Biržų Vlado Jakubėno muzikos mokykla	III konsolidavimo lygis	1999-12-08	2010-01-01	--
190548271	Biržų rajono savivaldybės Jurgio Bielinio viešoji biblioteka	III konsolidavimo lygis	2000-07-04	2010-01-01	--
190562082	Biržų krašto muziejus "Sėla"	III konsolidavimo lygis	2000-07-04	2010-01-01	--
190570182	Viešoji įstaiga Biržų ligoninė	III konsolidavimo lygis	2000-04-21	2010-01-01	

					--
190594653	Biržų r. Nemunėlio Radviliškio pagrindinė mokykla	III konsolidavimo lygis	2000-09-05	2010-01-01	--
191528414	Biržų rajono Legailių globos namai	III konsolidavimo lygis	2000-04-21	2010-01-01	--
191657042	Biržų r. Germaniško mokykla-daugiafunkcis centras	III konsolidavimo lygis	2000-01-17	2010-01-01	--
193319235	Viešoji įstaiga Biržų rajono savivaldybės poliklinika	III konsolidavimo lygis	1996-12-30	2010-01-01	--
193319388	Biržų turizmo informacijos centras	III konsolidavimo lygis	2000-01-11	2010-01-01	--
290533950	Biržų mokykla-darželis "Vyturėlis"	III konsolidavimo lygis	2000-01-20	2010-01-01	--
290534290	Biržų lopšelis-darželis "Drugelis"	III konsolidavimo lygis	2003-01-13	2010-01-01	--
290546830	Biržų rajono Pabiržės pagrindinė mokykla	III konsolidavimo lygis	1999-10-20	2010-01-01	--
290547170	Biržų r. Vabalninko Balio Sruogos gimnazija	III konsolidavimo lygis	2000-01-06	2010-01-01	--
291656660	Biržų rajono Pačeriaukštės Petro Poškaus pagrindinė mokykla	III konsolidavimo lygis	2000-07-05	2010-01-01	--
300000416	Biržų kultūros centras	III konsolidavimo lygis	2004-01-27	2010-01-01	--
300072593	Biržų švietimo pagalbos tarnyba	III konsolidavimo lygis	2004-12-10	2010-01-01	--
300095268	Viešoji įstaiga Biržų rajono socialinių paslaugų centras	III konsolidavimo lygis	2007-07-16	2015-01-01	--
301797609	Biržų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	III konsolidavimo lygis	2008-07-22	2010-01-01	--
304195675	Biržų rajono kūno kultūros ir sporto centras	III konsolidavimo lygis	2016-03-07	2016-01-01	--
304220580	Biržų rajono Kirdonių universalus daugiafunkcis centras	III konsolidavimo lygis	2016-04-01	2016-01-01	--
M16I	Biržų rajono savivaldybės išdas	III konsolidavimo lygis	2002-06-24	2010-01-01	--

Audito ataskaitos „Dėl Biržų rajono savivaldybės 2019 metų konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto vykdymo ir turto naudojimo audito rezultatų“
priedas Nr. 4

Teisės aktai, kuriais vadovaujantis atliktos audito procedūros

Biudžetas, apskaita, darbo užmokestis

1. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas, patvirtintas 2016 m. rugsėjo 14 d. įstatymu Nr. XII-2603 (su vėlesniais pakeitimais).
2. Lietuvos Respublikos darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas, 2016 m. rugsėjo 14 d. Nr. XII-2603 (su vėlesniais pakeitimais).
3. Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990 m. liepos 30 d. Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais).
4. Lietuvos Respublikos 2019 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2018 m. gruodžio 11 d. Nr. XIII-1710
5. Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymas, 2001 m. lapkričio 6 d. Nr. IX-574 (su vėlesniais pakeitimais).
6. Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007 m. birželio 6 d. Nr. X-1212 (su vėlesniais pakeitimais).
7. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo įstatymas, 2017 m. sausio 17 d. Nr. XIII-198 (su vėlesniais pakeitimais).
8. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas, 2000 m. gruodžio 21 d. Nr. IX-110 (su vėlesniais pakeitimais).
9. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimas Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).
11. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 26 d. nutarimas Nr. 345 „Dėl savivaldybių skolinimosi taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).
12. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. spalio 16 d. nutarimas Nr. 1025 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio“.
13. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. balandžio 12 d. įsakymas Nr. A1-177 „Dėl valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų pareigybių aprašo metodikos patvirtinimo“.
14. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. lapkričio 29 d. įsakymas Nr. A1-686 „Dėl metinių vidutinio mėnesio darbo dienų ir vidutinio mėnesio darbo valandų skaičių 2019 metais patvirtinimo“.
15. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2013 m. kovo 6 d. įsakymas Nr. 4-171 „Dėl Lietuvos profesijų klasifikatoriaus LPK 2012 patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).
16. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. gegužės 25 d. įsakymas Nr. 1K-170 „Dėl viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).
17. Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 11 d. įsakymas Nr. 1K-361 „Dėl savivaldybės biudžeto, biudžeto programų sąmatų vykdymo ir skolinių įsipareigojimų statistinių ataskaitų teikimo finansų ministerijai taisyklių ir ataskaitų formų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

Vietinės rinkliavos

18. Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymas, 2000 m. birželio 13 d. Nr. VIII-1725 (su vėlesniais pakeitimais).

19. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymas, 1999 m. birželio 17 d. Nr. VIII-1234 (su vėlesniais pakeitimais).

20. Lietuvos Respublikos reklamos įstatymas, 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1871 (su vėlesniais pakeitimais).

21. Lietuvos Respublikos kelių įstatymas, 1995 m. gegužės 11 d. Nr. I-891 (su vėlesniais pakeitimais).

22. Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2013 m. liepos 30 d. įsakymas Nr. 4-670 „Dėl išorinės reklamos įrengimo taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

23. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 2 d. įsakymas Nr. D1-848 „Dėl statybos reglamento STR 1.06.01:2016 „Statybos darbai. Statinio statybos priežiūra“ patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

24. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymas Nr. D1-713 „Dėl statybos reglamento STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

Kelių priežiūra ir plėtra

25. Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymas, 2000 m. spalio 12 d. Nr. VIII-2032 (su vėlesniais pakeitimais).

26. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 21 d. nutarimas Nr. 447 „Dėl Lietuvos Respublikos kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo įstatymo įgyvendinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

Turto valdymas, naudojimas, disponavimas juo

27. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas, 2000 m. liepos 18 d. Nr. VIII-1864 (su vėlesniais pakeitimais).

28. Lietuvos Respublikos žemės įstatymas, 1994 m. balandžio 26 d. Nr. I-446 (su vėlesniais pakeitimais).

29. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998 m. gegužės 12 d. Nr. VIII-729 (su vėlesniais pakeitimais).

30. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais).

31. Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995 m. gruodžio 5 d. Nr. I-1113 (su vėlesniais pakeitimais).

32. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas, 1996 m. rugsėjo 24 d. Nr. I-1539 (su vėlesniais pakeitimais).

33. Lietuvos Respublikos želdynų įstatymas, 2007 m. birželio 28 d. Nr. X-1241 (su vėlesniais pakeitimais).

34. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. lapkričio 13 d. nutarimas Nr. 1428 „Dėl valstybinės žemės perdavimo neatlygintinai naudotis taisyklių patvirtinimo“.

35. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 3 d. nutarimas Nr. 719 „Dėl inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais).

Kiti teisės aktai

36. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas, 1996 m. rugpjūčio 13 d. Nr. I-1491 (su vėlesniais pakeitimais).

37. Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas, 2006 m. birželio 13 d. Nr. X-686 (su vėlesniais pakeitimais).

38. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, 1991 m. birželio 25 d. Nr. I-1489 (su vėlesniais pakeitimais).

39. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. gegužės 5 d. nutarimas Nr. 432 „Dėl viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių, sudaromų ilgiau kaip 3 metams, terminų nustatymo kriterijų ir atvejų, kuriais gali būti sudaromos tokios sutartys, aprašo patvirtinimo" (su vėlesniais pakeitimais).

40. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. 1770 „Dėl mokinių nemokamo maitinimo mokyklose tvarkos aprašo parvirtinimo" (su vėlesniais pakeitimais, neteko galios 2019-01-22).

41. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gruodžio 15 d. nutarimas Nr. 1435 „Dėl strateginio planavimo savivaldybėse rekomendacijų patvirtinimo".

42. Savivaldybės tarybos sprendimai, Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymai, susiję su audituotomis sritimis.

43. Audituotų įstaigų vidaus dokumentai.